

Javier Etxeberria: munduan barrena etxetik atera gabe

Telepolis, tele-etxeak, tele-dirua, tele-lana... honako hitz hauek oso ezagunak ez baditugu ere, dagoeneko sartzen ari dira gure bizitzan poliki-poliki. Javier Etxeberriak *Cosmopolitas domésticos* liburuan azaltzen duenez, gaur egun mundu zabaleko gizon-emakume askorekin egon gaitzke lotuta telebistari, konputagailuari eta teknologia berriei esker. Gure etxeetatik irten gabe hitzaldi batean parte har dezakegu, museo bat bisitatu, diska berri bat entzun edota negoziok eta erosketak egin. Dirudienez, etxeetan oinarrizten den iraultza baten atarian gaude, eta iraultza horrek aldaketak ekarriko dizkio gure bizimoduari, batez ere, norberaren intimitateari. Aldaketa horiek guztiak, eta beraien alde onak eta txarrak azalduko dizkigu Etxeberriak gure aldizkarian.

10 or.

IVAP

HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

6

George Maher:
Plain English
Campaign-en borroka
hizkera ilunaren
aurka.

8

Teresa Irastorza:
Bazen behin bere
euskara aberastu nahi
zuen bat...

17

Jon Sarasua:
ekologia, kultura
eta gizartea nahasten
dituen mukizu baten
istorioa.

Eztabaida:

zertan da euskararen erabilera aisialdian, lantokietan eta horrelakoetan?

Hizkuntza bat erabiltzen ez bada, galdu egiten da. Hori garbi dago. Eta garbi ere badago euskararen erabilera oso eskasa dela, batipat Iparraldean, baina baita Hegoaldeko toki gehienetan ere. Dena dela, euskaraz egiten den tokien artean bada alderik. Gaur egun badirudi euskara familiar, lagunarteko harremanetan eta irakaskuntzan erabiltzen dela batez ere. Horretaz gain, Hegoal-

deko administrazioetan hasi da erroak egiten, eta hainbat lekutan erabilpen-zirkuitoak abian daude. Baina, zer gertatzen da beste arlo batzuetan? Lanaren esparruan euskararen erabilera hutsaren hurrengoa da; aisialdian erdara da nagusi; komertzioetan... beste horrenbeste. Zer egin, hortaz, euskara arlo horietan zabaltzeko? Noren ardura da hori?

20 or.

Administrazioko langileak euskalduntzeko plangintza

Joan den uztailaren 31n amaitu zen Euskal Autonomi Elkarteko funtzionarioak euskalduntzeko lehen plangintzaldia. Besteak beste, plangintza horri esker euskarak sarbidea izan du hainbat eta hainbat administrazioetan. Plangintzaldiak iraun bitartean 8.802 funtzionariok lortu dute zegokien hizkuntza eskakizuna, eta, guztira, %89k egiaztatu dute hizkuntza eskakizun bat. Orain, bigarren plangintzaldiari

ekin baino lehen, bi lagun ekarri nahi izan ditugu gure aldizkaria. Juan Isasi, HAEEko Euskararako zuzendariordea, eta Jokin Azkue, Hizkuntza Politikarako Sailordetzakoa. HAEEK euskalduntze plangintzan izan dituen zereginik nagusienak zehaztuko dizkigu lehenengoak. Bigarrenak, bestalde, plangintzaldia aztertuko du eta ondorengo egitasmorako nondik-norakoak emango ditu aditzera.

13 or.

Euskararen erabilerara hizkera argiaren bidetik

Gehienok ezagutzen dituzue HAEE/IVAPen azken urteotan egiten ari garen ahaleginak euskal administrazioetako langileak euskalduntzeko. Eta aitortu behar dugu ahalegin horiek guztiak hutsalak eta alferrikakoak izango liratekeela zuen lankidetzarik eta adorerik gabe. Horren ondorioz esan dezakegu administrazioa, neurri handi batean, prest dagoela euskaraz lan egiteko: badugu, izan, gaitasunik horretarako.

Bestelakoa da errealitatea; izan ere, ezin dugu bazter utzi oso puntu garrantzitsua: hizkuntzaren erabilera. Alegia, funtzionarioek euskaraz lan egingo badute, ez da nahikoa euskaraz jakitea edo honako edo halako hizkuntza eskakizuna egiaztatzea. Hori baino zerbait gehiago behar da euskarari erabileraren zirrikitua irekitzeko. Eta giltza guztietatik inportanteenetarikoa honako hau da: administrazioeko estiloa garatzea.

Baina... zein estilo? Orain arte erabili izan dugun hizkera zaharkitua? Inor gutxi ulertu baina itxurak egiteko ederki balio duen estilo ilun eta nahasia? Gure ustez, komunikazioaren mesedetan, bestelako bidetik abiatu beharra dago. Sinestu ezazue: ezin dugu jarraitu besteen estilo burokratikoak imitatzen; hizkera argiak eta ulergarriak bakarrik bota dezake administrazioaren eta herritarren artean eraiki dugun harresia.

Horren asmotan hasi ginen lanean gure erakundearen duela zenbait urte; eta hala segitzen dugu oraingoan ere. Tarte honetan apostu garbia egin dugu berezko hizkera argiaren eta kalitatezkoaren alde. Horren lekuko dira gai honen inguruan kaleratu ditugun argitalpenak eta prestatu ditugun ekintzak.

Aurten, ekintza horiei guztiei buru eman nahian, HAEEk, Kataluniako eta Galiziako administrazio eskolekin batera, nazioarteko jardunaldi batzuk egingo ditu Donostian azaroaren 22an, 23an eta 24an. Hizkera erraztu eta hobetzeari buruzko jardunaldi horietan hiru esparri edo gai nagusi aztertuko ditugu: hizkera argia administrazioan, arlo juridikoan eta enpresa pribatuan. Partehartzaileak hainbat herritakoak izango dira (Estatuko autonomiak, EEBB, Ingalaterra, Suedia...) eta beraien esperientzia guztiz aberasgarri izan daiteke bertara hurbiltzen diren guztientzat.

Ez dira hor amaitzen, ez, HAEEren asmoak etorkizunerako. Datorren urtean, argitalpen berriek eta administrazioeko hizkerari buruzko ikastaroek hartuko dute aurtengo ekintzen lekua. Jolastokia prestatzen ari gara gu; orain, zuoi, jokalariei dagokizue gainontzekoa. Eta ez ahaztu: horretan beti izango gaituzue lagun.

Josu Erkoreka
HAEEko idazkari nagusia

PAPER BIRZIKLATUA

Zuzendaritza:
Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP)

Koordinatzailea:
Joseba Lozano

Diseinu Grafikoa: Gabinorte

Zenbaki honetako lankideak:
Araceli Díaz de Lezana, L. Egia, Luis Elizondo, Enrike Gorrotxategi, Teresa Irastorza, Juan Isasi, IZO (Itzulpen Zerbitzu Ofiziala), Asier Larrinaga, Joseba Lozano, Luma, George Maher, Santiago Martínez, Jon Mendizabal, Igone Menika, Joseba K. Pérez de Heredia, Jon Sarasua, Imanol Treviño.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkarian argitaratutako artikulua berridatz daitezke, bai osorik, bai zatika, baina artikulua nondik atera diren alpatu behar da beti.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak ez ditu derrigorez bere egiten artikulua eta kolaborazioetan agertzen diren iritziak.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ

Legezko Gordailua: BI-1141-93. **Egilea:** Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea
Adriano VI, 20. 01008 VITORIA-GASTEIZ. Tlf. 18 76 00. Faxa: 18 76 02.

PERTSONAIA

Ainhoa Arteta:

"Euskadiko zaletuek lehen baino gehiago dakite operaz"

Ainhoa Arteta Tolosan jaio zen, baina berak gipuzkoar eta bizkaitartzat jotzen du bere burua. Izan ere, aukera duen bakoitzean, Ispastera alde egiten du hiriak ematen ez dion lasaitasunaren bila. Orain dela bi urte inguru sari garrantzitsu bi irabazi zituen: New Yorkeko *Metropolitan Opera National Council* izenekoa bata, eta Pariseko *Plácido Domingo* saria bestea. Orduz geroztik, *Metropolitan*-ek eta mundu zabaleko beste antzoki batzuek alderik alde zabaldutako dizkiote atea.

Zer da soprano bat?

Ardura osoko pertsona, abesteagatik den—dena ematen duena.

Nola sortzen dira sopranoak?

Egunero lan eta lan eginez.

Non zara ezagunagoa, hemen ala New Yorken?

Hemen, nire herria delako. New Yorken artearen munduari lotuta nago. *Metropolitan*-en kontzertu bat eman eta jendeak badu zure berri.

Ba al da New York oihan bat?

Bai, dudarik gabe. Agian, oihanik handiena.

Egokiak al dira Charles Darwin-en teoriak operan?

Bai, operan ere indartsuenek bakarrik irauten dute bizirik.

Zertan da Euskadin operarako zaletasuna?

Euskal Herrian gero eta zaletasun handiago dago. Eta zaletuek lehen baino gehiago dakite, nik uste.

Zer da Salzburgo?

Helburu bat.

Zein da operarik zailena?

Gogoko ez duzuna, noski.

Negarrik egin al duzu inoiz eskenatokian?

Askotan.

Zer esango zenioke operara inoiz joan ez denari?

Joateko, merezi duen ikuskizuna baita.

Zeren alde eskainiko zenuke emanaldi benefikoa Euskadin?

Tolerantziaren alde.

Agintzen al dute gizonak operan ere?

Bai, beste arlo gehienetan bezala. Dena dela, operan ere gauzak aldatzen hasi dira.

Ba al dute zerikusirik operako pertsonaiek gaurko gizon-emakumeekin?

Bai, batez ere opera errealistetan, opera hauek egiazko bizitzaren islada baitira.

Zer-nolako harremanak izaten dituzu pertsonaia batekin?

Hertsia—hertsia, ia erabatekoak.

Euskal Herrian zein da tokirik egokiena abesteko?

Ondo antolatuz gero, munduko edozein toki da egokia.

Ba al dakizu irrintzirik botatzen?

Bai horixe, irrintziak nire lehenengo bokalizazioak dira.

Bete al zaizkizu ume garaiko ametsak?

Batzuk falta dira, baina neurri handi batean bai, bete egin dira.

Igogailu batean zera irakur zitekeen behin:

"Gehienez ere lau lagun sartu edo operako abeslari bat". Mitoa ote abeslarien loditasuna?

Bai, nik uste. Gaur egun jendeak garrantzi handiago ematen dio estetikari.

Nor izan da sopranorik onena?

Guzti—guztiak. Barruan zeramaten onena ematen ahalegindu dira soprano guztiak.

Zer da divo bat?

Hitz horrek bi esanahi ditu, bata ona eta bestea txarra. Ni lehenengoaren aldekoa naiz: artista onari deitzen zaio divoa.

Terminologia finkatu beharra

Resolución (sentencia, providencia, auto, diligencia), recurso (reposición, súplica, alzada, casación) trámite, nulidad, concurso, licitación, concesión, arrendador, demanda, juzgado, tribunal (juez, secretario, fiscal, magistrado, forense)... egunero erabiltzen diren hitz hauek, udaletan, tribunaletan zein administrazio publikoaren sail guztietan, arruntak dira zeharo; eta berdin esan genezake beste esamoldeez, adibidez: en su virtud, comparece, se persona...

Baina hitz eta esamolde hauek, jakina denez, oraindik finkatzeke daude euskaraz, eta bakoitzak bere gisa eta erara erabiltzen ditu. Egoera honek problema larria sortarazten die zuzenbidearen arloan aritzen diren funtzionario eta profesionali, beren idatziak euskaraz behar den bezala egiteko orduan, hots, modu arin eta ulergarrian. Labur esanda, euskara ez da gaur egun, tamalez, lan tresna egokia zuzenbidearen munduan, eta ez noski hizkuntza bera gai ez delako, baizik eta gu —jurista profesionalok— ados jarri edo jartzen jakin ez dakigulako. Eta hori gertatzen den bitartean ez da posible izango ez zentzurik zabaleneko euskal legegintza (testu juridikoak) ezta ere berbazko eztabaia juridiko duin eta eraginkorra euskaraz.

Horrenbestez, eta beste saio batzuek porrot egitean, HAEE/IVAPI dagokio, gaur egun eta luzamendurik gabe, ahalegin guztiak bideratzea esparru honetan nolabaiteko erabaki "ofiziala" bultzatzearen; erabaki hori, jakina, aldi baterakoa izango da eta, ondorioen argitan, berrikusteko modukoa, euskara batua-rekin gertatzen den bezala. Hain gutxi izanik eta sakabanatuta gaudenez, hortik pasa behar du normalkuntzak; zeren eta, tradiziozko euskal testu juridikorik ezean eta foroko ohitura eta usadiorik gabe, ia hutsetik abiatu behar baitugu. Normalkuntza horrek, gure kasuan, gutxieneko oinarri bat eskatzen du, premisa edo abiapuntu gisa; eta premisa hori, hain zuzen ere, alde aurretikako erreferentzia jakina, zehatza eta ofiziala da: herri-erakunde batek ofizialdua, nire irudiz behintzat.

Zer esanik ez, ofizial izateak ez du oztopatzen, printzipioz, adostasuna lortzearen aurretikako saioak kudeatzea gaiarekin zerikusirik duten guztiekin. Eta adostasuna aipatzerakoan, zilegi bekit ohar bat: gehiengoaren onarpena garatzeko, euskal filologoak kontuan izan behar dira derrigorrez; baina azken finean —eta hau azpimarratu nahi dut— erabateko onarpena jurista profesionalen artean lortu beharko da, euskara juridikoa praktikan jarriko dutenen artean, alegia.

Bukatzeko, berriro diot juristok behar dugula ezinbestez gure lanerako termino juridiko finkatuen hiztegi ofiziala; eta, nire ustez, Euskaltzaindiak ez badu hartzen bere gain eginkizun hori —eta ez dirudi hala gertatuko denik— HAEE/IVAPEk bakarrik har lezake hiztegi honen ardura gaur egun, bere baliabide, itzala eta ahalmena erabiliz. Erakunde horrek koordinatu egin beharko ditu beste erakunde publiko eta pribatuak (Euskal Herriko Unibertsitatea, abokatu kolegioak, itzultzaile elkar-gokak) eman dituzten pausoak.

HAEE/IVAPEk edo Euskaltzaindiak ez badute lan hori koordinatzen, zeinek orduan? Eta nola normalizatu eta ofizialdu euskara juridikoa epe laburrean?

Xabier Aristegieta
Udal abokatua

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ Erantzuna

Gutun honetan arazo larria ematen da aditzera. Arazo hori erabat konponduta ez badago ere, jakin ezazue, irakurleok, une honetan hainbat erakunde osatutako lantalde bat lanean ari dela, HAEE/IVAPEk koordinatuta, administrazioko hiztegi bateratu bat (termino juridikoak barne) 1997an argitaratzeko. Argibide gehiago nahi izanez gero, irakurri zenbaki honetako 18. orria (Hitzez hitz saila).

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ

Arabako bihotzean

Aurten Albaina herrian "Arabako bihotzean" izenburupean ospatu den Trebiño Egunak ondo baino hobeto asetu du UDA Elkarteko antolatzaileen arrakasta-nahia. Iazko asistentzia gaitzeara genuen helburu eta halaxe lortu da Euskal Herriko bazter guztietako 15.000 lagun inguru bilduz.

Gaur egun indarrean dagoen Estatuko probintzia-banaketa 1833an onetsitakoa da eta Javier de Burgos ministroari aitortzen zaio egin izana. Trebiño Burgoseko probintzia jaio berrian sartzeko jarraitutako irizpidea zera izan zen: Trebiñoko jaurerria izanik errejimen amankomuneko probintziarik hurbilenean integratzea eta ez foru-errejimeneko batean.

Ordutik hona hamaika ahalegin burutu ditugu trebiñotarrok adskripzio administratiboa aldatzeko. Gogora ditzagun azkenak eta sonatuenak: 1940koa, 1958koa, 1980koa... Azken honetan enklabe bi udalerriek akordio bana hartu zuten Gernikako Estatutuaren 8. artikulua bitartez Euskal Autonomi Elkartean sartzeko eskatuz. Orduko lege-prozedurari jarraituz, agiri horiek Madrilgo Gobernuak presidenteari helarazi zitzaizkion Konstituzioaren 141. artikulua bete zedin. Gobernuak sekula ez zuen erantzunik eman, eta denbora aurrera joanda, 1983an Gaztela-Leongo Estatutuaren promulgazioa heldu zen, bertan bere lurralde-enklabeak beste komunitate batean integratzeko lau betekizuneko prozedura espezifikoak ezartzen zelarik:

- Kasuan kasuko udalen gehiengo osoaren eskaera.
- Burgoseko Diputazioaren eta Gaztela-Leongo Komunitatearen aldeko txostena.
- Udalerrietako bizilagunen erreferenduma.
- Madrilgo Gorte Nagusien onspena, lege organikoaren bitartez.

Gernikako Estatutua eta Gaztela-Leongoa maila bereko legeak izanik gaia era kontrajarrian arautzen zutelakoan, Eusko Jurlaritzak eta Eusko Legebiltzarrak errekurso bana aurkeztu zuten Konstituzio Epaimahaira. 1986an Epaimahai honek erabaki zuen estatutu bien arteko kontraesanik ez zegoela.

Beraz, trebiñotarren borondatearen ginetik Burgoseko eta Gaztela-Leongo instituzioen beto-pribilejioa dago gaur egun. Ondorioz, maila politikoa landu beharra dago, kontsentsuaren bila. Hala ere, aurrerapauso nabariak hasi dira ematen.

Erakusgarri bezala Trebiño Egunaren hurrengo egunean *El Norte de Castilla*-ren editorialeko lerro hauek: "Pero no es menos cierto que la existencia del Condado es, en sí misma, un anacronismo histórico de dudosa justificación. A la Junta le asiste la razón jurídica en su actual planteamiento, pero, probablemente, el referéndum sea, a la larga, la única solución."

Trebiñoko UDA Elkartea

Gutunak makinaz idatzi eta, gehienez ere, 15 lerro izango dituzte. Gutunarekin batera, nahitaez, igorlearen izen-abizenak eta NANA adierazi beharko dira. Jasotako gutunak ez dira itzuliko. Toki-arazorik izanez gero, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak eskubide osoa izango du gutunak laburtuta argitaratzeko. Halaber, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak bere erantzuna eman ahalgo du sail honetan bertan.

Iragarkia

Nondik-norakoak

Erakunde pribatu batek, iragarki bat argitaratzean, garbi dago zein asmo duen: ahalik eta bezero-kopuru handiena bereganatzea. Lan horretan, jakina, berebiziko garrantzia du iragarkiaren kalitateak (esloganak, diseinuak, ikonoak...). Aitzitik, administrazioek plazaratzen dituzten mezu gehienetan, orain arte behintzat, ez dira kontuan izan publikitateak urratu bide berriak. Bada garaia, beraz, administrazioan ere gauzak beste era batera egiten hasteko.

Herritarrei zerbait jakinarazteko erabiltzen du administrazioak iragarkia. Idazki hauen bidez, era askotako informazioa eman daiteke: erakundeek hartutako erabakiak, egin beharreko enkanteak, lanpostuak betetzeko deialdiak, lehiaketak, antolatutako hitzaldi, ikastaro eta ihardunaldiak, diru-laguntzetarako deiak, jakinarazpen orokorrak etab.

Administrazioaren iragarkiak, nagusiki, hiru tokitan aurki ditza-kegu: iragarki-oholetan, egunkarietan eta aldizkari ofizialetan. Ondorengo lerrootan lehen bi tokietako iragarkiei buruz hitz egingo dugu. Kontuan izan, haatik, esango diren gehienek aldizkari ofizialetako iragarkientzat ere balio dutela, baldin eta mezu horiek aldizkarietako eredu eta ezaugarrietara egokitzen badira.

Idazteko irizpideak

Administrazioaren iragarkiak honelakoa izan beharko luke:

– Laburra. Iragarki luzeegiek, erakarri beharrean, atzerarazi egiten dute irakurlea. Horrenbestez, ondo aukeratu behar da esan beharrekoa, eta labur eta ulertzeko moduan jaso.

– Argia. Lerroak bata bestearen azpian pilatzen badira, oso zaila da mezuaren edukiak bereiztea. Hori gerta ez dadin, informazioaren zati bakoitza hurrenkera egokian ematea eta atalburutan banatzea komeni da.

– Hurbila. Aditzaren lehen eta bigarren pertsona erabiltzea hurbiltasun-seinale da; gainera, ulergarriago bihurtzen du testua. Ez da gauza bera *erreklamazio-rik egin nahi dezan interesdunak jo beza idazkaritza honetara* esatea edo *erreklamazio-rik egin nahi baduzu, jo ezazu gure idazkaritzara* esatea.

– Egokitua. Irakurleen gaitasunera egokitu behar da mezua. Esaterako, umeentzako iragarkiek erraza-goak eta erakargarriagoak izan behar dute. Zaharrentzakoak, era berean, izan ditzaketan ezintasun fisikoei begira moldatu beharra daude.

Osagaiak

Zein mezu, halako iragarki. Nolanahi ere, iragarki gehienetan ondorengo atalak aurki ditzakegu:

Erakundearen izena

Iragarkia egiten duenaren izena eta identitate-marka edo logotipoa jasotzen dira goialdean.

Izenburua

Iragarki gehienek *IRAGARKIA* hitza erabiltzen dute izenburutzat. Garbi dago hitz honek ez diola irakurleari inolako argibiderik ematen. Ordea, aukeratzen dugun izenburuak mezu osoaren edukia eman behar du hitz gutxitan. Adibidez:

Itzultzaile-lanposturako deialdia

Kiroldegiko tabernaz arduratzeko lehiaketa

Inoiz lagungarri gerta daiteke izenburua bi zatitan banatzea. Adibidez:

*HAEko ikastaroa: funtzionarioen erronka
Europari begira*

Azalpena

Izenburuko informazioa zabalagotu egiten da bizpahiru lerrotan.

Atalburuak

Mezuaren edukiak zenbait ataletan bildu behar dira. Ezinbestekoa da, ondorioz, atal horiek guztiek izen bana izatea. Izenburu horiek mota askotakoak izan daitezke:

Eskatutakoa/Eskaintakoa/Epea (hitz soilak)

Honako hau eskatzen dugu/Ondorengo hau eskaintzen dugu/Eskabideak aurkezteko epea (esaldi arruntak)

Zer eskatzen dugu?/Zer eskaintzen dugu?/ Non eta noiz

aurkeztu eskabideak? (galderak)

Badirudi informazioa galderen bidez sailkatzeak oso emaitza onak ematen dituela. Horra, beraz, beste bide bat, orain arte gutxitan erabilia.

Toki-egunak

Behar-beharrezkoa ez bada ere, amaieran, iragarkia ematen duenaren izena edota kargua eta toki-egunak adieraz ditzakegu.

Joseba Lozano

HAEko administrazioko hizkeraren arduraduna

ARRIETAKO UDALA

Udaltzain-lanpostua betetzeko deialdia

Udal honetan hutsik dagoen udaltzain-lanpostua betetzeko meritua eta azterketa bidezko lehiaketa egingo da.

Zer eskaintzen dugu?

- Bitarteko funtzionario izatea, hau da, behin-betiko funtzionario batek lanpostua bete arte lanean ihardutea.
- 3.000.000 PTAko soldata gordina urtean.

Zer eskatzen dugu?

- 18 urte beteta eta 43 urte baino gutxiago izatea.
- Lehen mailako ikasketak edo balioakideak.
- 2. hizkuntza-eskakizunari dagokion euskara-maila.
- B-1 gida-baimena.

Non eta noiz aurkeztu eskaerak eta meritua?

- Tokia: Udaletxe Idazkaritza.
- Ordua: 09:00-14:00.
- Eguna: irailaren 5etik 16ra (biak barne).

Oharra

Deialdiaren oinarriak zuen eskura daude udal honetako Idazkaritzan.

Arrieta, 1995eko urriaren 23an

Alkatea

Hizkera iluna argitu nahian

"Ingelesaren historia osoan ez da inoiz izan *Plain English Campaign* delakoaz gainera, hizkuntza aldarazteko halako beste mugimendu herrikoi indartsurik, eta Chrissie da mugimendu hori abiarazi zuena".

Hori zioen Tom McArthur *English Today* aldizkariko editoreak; eta, zalantzarik gabe, bi gauza zituen gogoan: *Plain English Campaign*-ek izan duen arrakasta harrigarria eta kanpaina horren sortzailea, Chrissie Maher. Ingelesaren historian zehar, aldaketak goitik behera etorri izan dira beti, hau da, Ingalaterran, gizarteko goiko mailetakoa pertsonak, akademikoak, esate baterako, eragin izan dituzte hizkuntzaren aldaketak. Chrissie Maher langile-klaseko ama bat baino ez da, baina gobernu eta beste hainbat erakunde gogoeta-bidean jartzea lortu du.

Hizkera argiaren aldeko borroka

Hizkera argia erabiltzearen alde 10 urte borrokan ihardun ondoren, Chrissie-k *Plain English Campaign* sortu zuen. Kanpainari 1979an ekin zion, parlamentuaren aurrean zutik, gobernuaren ehundaka idazki penagarri txiki-txiki egin zituen. Garai hartan idazki horiek guztiak burokraziaren estiloan idazten ziren, eta diseinua ere oso pobrea zen. Diruz estu eta larri zebilen hainbat jende ezin zituen gobernuaren laguntzak eskatu eskaria betetzea zailegia zelako. Idazki horiek negoziotarako ere eragozpen nabarmena ziren, denbora eta diru asko alfer-alferrik galdu beharra zekartelako.

Margaret Thatcher lehen ministroak ere izan zuen kanpaina haren berri. Baina, lehen ministroak Chrissie-ren kezak arrazoizkoak zirela ikusi zuenean, gobernuaren idazki guztiak goitik behera aztertzea erabaki zuen. *Cabinet Office* delakoaren aholkulari modura, *Plain English Campaign*-ek idazki horien balorazioa egin zuen. Garai hartan, 171.000 idazki baino gehiago aztertu genituen. Idazki horietatik guztietatik, 36.000 bazterturik geratu ziren eta 58.000 beste era batera idatzi eta diseinatu genituen. Kalkuluen arabera, gobernuak, lan horren ondorioz, £250 milioi aurreztu zituen batetik eta bestetik.

Jatorrizko idazki batzuetan batez besteko akats-kopurua %50erainokoa zen. Idazki berrien akats-kopurua, berriz, %5-10eraino jaitsi zen kasu askotan. Izugarrizko diru piloa aurreztu zen, beraz, inprimatze-lanetan.

Langileen denboraren aldetik ere dirutza handiak aurreztea lortu genuen. Gobernuko sailek langile gehiago kontratatu behar izaten zuten gaizki betetako eskari-idazki guztiak aztertzeko eta behar baino milioika kopia gehiago bidaltzeko. Beste alde batetik, jende askok ez zituen bidaltzen eskariei erantzun ahal izateko beharrezkoak ziren agiri guztiak, argibideak ulertzea lan nekagarriena zelako. Hori horrela, langileek denbora luzea eman behar izaten zuten telefonoan, herritarrei azaltzen falta zitzaizkien agiriak bidali behar zituztela. Idazki berriei esker, jende gehiagok bidaltzen zituen beharrezko agiriak. Langile gutxiago behar zen eta, ondorioz, administrazioaren gastuak behera egin zuen nabarmen.

Azken batean, kanpainaren helburuetako bat honako hau zen: gobernuko sailak bultzatzea beren idazki berriak herritarren oniritziaren mende jartzera. Horrela, arazoei aurrea hartu eta

konponbidea lehenago aurkitzeko aukera zuten, dirua inprimatze-lanetan alfer-alferrik xahutu gabe.

Plain English Campaign-en sariak

Gobernuak hizkera argiaren bidetik egindako idazki berrien arrakasta ikusita, beste erakunde askok ere beren idazkiak hobetzeko gogoia erakutsi zuten. Horrenbestez, 1980tik aurrera, Erresuma Batuko erakunde nagusi guztiei lagundu diegu beren agiriaren argitasuna eta diseinua hobetzen. Gobernuko hainbat sailek eta hainbat udalek dagoeneko irabazia dute gure onarpen-ikurra —*Crystal Mark*—, beren paregabe idazki eta argibide-liburu berriengatik.

Urtero-urtero kanpainak hainbat sari banatzen du erakundeak hizkera argia erabiltzera bultzatzeko. Lehenengo sariak *Inside Write Awards* edo barruko idazkientzako sariak dira. Sari horiek funtzionarioek idatzi eta irakurtzen dituzten idazkien artean banatzen dira (gobernu barruko agiriak). Izan ere, gobernuko langileek elkarren artean hizkera argia erabiltzeko beharra ikusten badute, gure ustez, langile horiek herritarrekin erabiltzen duten hizkeraren kalitateak gora egingo du, zalantzarik gabe. Egia esan, funtzionarioak gogotik saiatzen dira beren idazkietan hizkera ulergarria erabiltzen, eta sari horiek banatuko ez bagenitu, ahalegin horiek hutsaren parekoak eta ordainik gabe geratuko lirarteke.

Bigarren sari-motak *Plain English Campaign Awards* izena du (Ingelesa Argiaren Kanpainako Sariak). Edozein erakundek jendeari zuzentzen dizkion agiri egokiengatik banatzen ditugu sari horiek. Hala, sari "onak" ematen dizkiegu herritarren aurrean hizkera argia erabiltzeko ahaleginak egiten dituzten erakundeak, eta "limoi" sariak, berriz, informaziozko ilunena idatzi duen erakundeari. Sari horiek nori eman herritarrek beraiek erabakitzen dute.

Datorren urtean sari horiek Europa osoan banatzen hasi nahi dugu, Europako Batzordearen eta Europako Legebiltzarraren moduko erakundeek idatzizko agiritan hizkera ulergarria eta kalitatezkoa erabiltzen dutela nolabait bermatu eta sustatzeko.

Kanpainak izan duen arrakastari esker hazkunde nabarmena izan dugu, eta gaur egun 25 langile ditugu egun osoko lanaldian: legegizonak, hizkuntzako adituak, irakasleak, finantzetako profesionalak eta beste. Hizkera argiak zenbaterainoko irabaziaz dakartzan ezagunago egin denez, beste herrialde batzuetako hainbat erakunde ere beren idazkiak aztertzeko eskatu digute. Gure *Crystal Marc* edo onarpen-ikurra oso urrun aurki daiteke: Australian, Hego Afrikan edo Estatu Batuetan.

Beraz, izan dugun arrakastari esker, nazioartean lan egiteko aukera daukagu, eta hizkera argiaren alde mundu zabalean martxan dauden kanpainak lana koordinatzen dugu. Horretaz gain, nazioarteko ihardunaldiak antolatzen ditugu hizkera argiaren inguruko mundu osoko adituak elkartzeko. Espero dezagun komunikazio argi eta garbiaren aldeko borroka hone-tan zuek, irakurleok, lagun izatea.

George Maher
Plain English Campaign

1979an
Ingalaterrako
gobernuak £ 250
milioi aurreztu
zituen bere
idazkiak
erraztearen
ondorioz

Plain English Campaign-ek antolatutako nazioarteko 4. jardunaldiak

Hiru urte joan dira *Plain English Campaign*-ekin harremanetan hasi ginenetik. Tarte honetan, behin baino gehiagotan ezagutarazi dizkiegu zer-nolako lanak egiten ari garen HAEE/IVAPen administrazioa hizkera erraztu eta finkatzeko. Eta aitortu beharra dago urte hauetan ez zaigula falta izan beren aholku eta animorik.

Horrenbestez, atseginez jaso genuen Chrissie Maherrek, hango arduradunak, urte hasieran bidalitako gutuna; izan ere, idazki horretan Chrissiek gonbidatzen gintuen gure esperientziaren berri ematera *Plain English Campaign*-ek Miamin egin behar zituen nazioarteko 4. jardunaldietan. Beraz, abuztuaren 14an hantxe geunden, ondorengo egunetan asko ikasteko gertu eta zeozer irakasteko prest.

Hiru ziren jardunaldien helburu nagusiak:

- Elkartu hizkera erraztearen inguruko adituak. Besteak beste, honako herrietakoak bildu ginen: EEBB, Ingalaterra, Irlanda, Eskozia, Australia, Kanada, Hego Afrika, Japon... eta jakina, gu, Euskal Herrikoak. Guztira 150en bat.

- Jakinarazi nolako lanak egiten ari diren mundu zabalean, hizkuntza argia eta ulergarria arlo guztietan bultzatzeko.

- Koordinatu talde horien guztien ahaleginak.

Jardunaldietan hainbat arlo aztertu ziren. Ikus ditzagun, bada, garrantzizkoenak:

- **Arlo juridikoa.** Parte hartu zuten unibertsitateko irakasleak, erakunde pribatuak abokatuak eta gobernuko legelariak bat etorri ziren: ahaleginak egin behar dira oraingo mito batzuk deuseztatzeko eta erabiltzen hasteko herritarrek eta bezeroek deszifratzeko moduko hizkera juridikoa. Egia da hizkera juridikoa terminologia eta esamolde bereziak dituela; baina egia ere bada benetako termino horiek guk uste baino gutxiago direla, eta, hortaz, diseinua zainduz eta jeroglifikotan galdu gabe, lege-testuak kalitate handiagokoak izan daitezkeela.

Mundu osoan zehar legeak eta dekretuak egin dira administrazioa hizkera herritarren moldeetara hurbilartzeko

- **Arlo administratiboa.** Esparru honetan izandako aurrerakada nabari-nabaria izan da. Mundu osoan zehar legeak eta dekretuak egin dira administrazioa hizkera herritarren moldeetara hurbilartzeko. Azken batean, herritarrik xumeenak ere ordaintzen ditu zergak eta, beraz, badu eskubidea berak aukeratutako administrazioaren mezuak ulertzeko. Administrazioak herritarren zerbitzura egon behar du eta ez alderantziz.

Honi dagokionez, gure esperientzia kontatzeko aukera izan genuen. Lehenengo eta behin, Euskal Herriari eta euskarari buruz hitz egin genuen. Ondoren, azken hamabost urteotan izandako aldaketak eta euskal administrazio berriaren erronka jakinarazi genizkien. Bukatzeko, HAEE/IVAPek orain arte administrazioa hizkera errazteko egindako batzuk (*Administrazioa euskaraz aldizkaria, Administrazio idazkiak, Hizkera argiaren bidetik...*) eta epe laburreko proiektuak (ikastaroak, jardunaldiak, argitalpen berriak etab.) aurkeztu genituen. Eta gehiegizko harrokeria badirudi ere, esan behar da partehartzaile askorentzat harrigarria izan zela gure lanen nondik-norakoak ezagutzea; alegia, jakitea nola "ezdakit-nongo" hizkuntza txiki eta zahar bat ahaleginetan ari den kon-denaturik dagoen museotik ateratzeko eta bihar-etziko hizkuntza eraberritu eta moderno bihurtzeko.

Nolanahi ere, jardunaldiak ez ziren hor amaitu. Bi arlo nagusi hauetatik gain, beste esparru batzuk ere izan ziren aztergai:

- **Osasuna.** Agerian gelditu zen zenbat milioi irabazten diren medikuntzan eta, batez ere, botikak saltzerakoan, argibideak eta oharrak hizkera argian egiten badira.

- **Kazetaritza.** Azken urteetako eboluzioak garbi erakusten du herritarrek apostu garbia egin dutela diseinua zaintzen eta hizkuntza ulergarria erabiltzen duten egunkari eta aldizkariaren alde.

- **Publizitatea.** Arlo honetako profesionalak ez dute zalantza izpirik: zenbat eta argiago izan iragarkia, orduan eta bezero eta irabazi gehiago.

- **Diseinua.** Gure eguneroko jardunean erabiltzen dugun testu askok eta askok balio dute, bai, aspertuta gaudenean 3 dimentsio-tako irudiren bat ikusten saiatzeko; ez ordea, beren helburu nagusietarako.

Miamin iragandako hiru egunek aukera paregabea eman digute bide onetik goazela egiaz-tatzeko; eta baita ziurtatzeko ere, gure euskarak, hizkuntza txikia izan arren, ezin duela berriro galdu hizkuntza erraldoien trena. Hizkuntza handi horientzat estilo eta estetika kontua da, gehien bat, borroka. Gure kasuan, berriz, bestelakoa da: jokoan dago, neurri

batean, euskararen etorkizuna administrazioan. Euskal herritarrek geureganatu nahi baldin baditugu, aldatu egin behar dugu gure estrategia eta beraiengana hurbildu, horixe baita euskarari amas berria emateko bidea.

Joseba Lozano
HAEEko administrazioa hizkeraren arduraduna

Joseba K. Pérez de Heredia
HAEEko Prestakuntza Zerbitzuko teknikaria

Windows-erako Word 6.0 programa euskarazko bertsioan

Uztailetik kalean duzue Windows-erako Word 6.0 programaren euskarazko bertsioa. Programa hori euskaratzearen ardura UZEI eta Elhuyarrena izan da, baina erakunde horiek lankidetzan aritu dira Microsoft, EJIE eta Hizkuntza Politikarako Sailordetzarekin. Programa euskaratzerakoan, Euskaltzaindiaren aginduei jarraitu zaie ahal izan den neurrian. Bestalde, programaren erabiltzailearen mesederako, hiztegi bat eta "Xuxen" zuzentzaile ortografikoa ere berarekin ditu Word 6.0 programak. Aurrerapauso garrantzitsua izan da bertsio hau euskaraz jartzea, baina programaren aurkezpenean azaldu zuten bezala, Windows sistema osoa euskaratzeko asmoa dago. Horrenbestez, badirudi Windows-en azken programa, Windows 95 izenekoa alegia, prest egon daitekeela euskaraz 1996ko bigarren hiruhilabeterako.

Seaskan ikasle kopuruak gora egin du 1995-96 ikasturtean

Iparraldeko eskoletan, orohar, ikasle kopurua gutxitu bada ere, 1995-96 ikasturtean, Seaskako ikasle kopuruak gora egin du. Hazkundea, batez ere, lehen mailetan eta kostaldean izan da; hala ere, Atharratzen (Zuberoan) ere gorakada handia izan da.

Deredua nagusi EAEko irakaskuntzan

Aurtengo ikasturtean (1995-96), eta lehen aldiz, D ereduan matrikulatutako ikasle kopurua beste ereduetakoa baino altuagoa izan da EAEn. Hona hemen matrikulazio datu horiek: A eredua (%33,4); B eredua (%28,8); D eredua (%36,8); X eredua (%0,9). Ikastetxe publikoetan nabariagoa da D ereduaren indarra (%42,68) pribatuetan baino (%31,74). Alderantziz gertatzen da A ereduari begiratzen badiogu: publikoetan (%25,05), pribatuetan (%40,72). Lurraldeka, Gipuzkoan du indar gehien D ereduak (%53,40), eta A ereduak, berriz, Araban (%50,51). Lortutako emaitzak ikusita Inaxio Oliverik, Hezkuntza sailburuak, historikotzat jo du aurtengo ikasturtea.

Udal liburutegietako katalogazioa euskaraz

Laster izango da aukera EAEko udal liburutegietako materiala euskaraz katalogatzeko. Liburuak sailkatzeko erabiltzen den Liburutegi Publikoentzako Gaien Idazpuru zerrenda itzuli dute Labayru Ikastegiak (Eusko Jaur-laritzaren aginduz) eta UZEIk (Bizkaiko Foru Aldundia- ren enkarguz). HAEE/IVAPek itzulpen biak aztertu eta bat aukeratuko du, liburutegi guztiek sistema bakarra eta bateratua erabil dezaten.

Eusk

Bazen behin bere euskara aberastu nahi zuen bat. Horrelakoek ohi dutenez, altxorretan sinesten dute- netarikoa, eta, beraz, asko hartu ustez sarri bide luze- enetarako prest direnetari- koa. Kosta ahala kosta ira- bazian aterako zelakoan, ikasketak amaitu ondoren, abiatu zen, gerora idazle haundia izateko, zuzenen jotzen zuen bidetik: hiz- tegi batekin. Horrenbes- teko sona duen *Diccionario Vasco-español-francés* delako hori. Azkuerena.

Euskara horren aberatsa zitekeenik, ordea, pentsa ezina zitzaion, harik eta hitz bakoitzarentzat hainbeste aldaera aurkitu arte. Ehiza darraionarentzat dela eta, aldaerak ere bere euskara aberasteko on irizita, guztiak ikasteko plan bat asmatu zuen. Astelehenetan bokalez hasten ziren hitzak, eta gainerantzeko astegunetan kontsonantez hasita- koak ikasiko zituen buruz; txandan, aste batean letra bat- zuetakoak, hurrengoan beste batzuetakoak. Azken mugarako, Z-ren atala laga zuen, desafio hari emozio haundiagoa eman alde. Asmatu zuen, bidenabar, igandee- tarako beste eginkizun bat: aste buruzurrian ikasitako hitzak oro biltzea idazlan zoragarriren batean, Euskal Herriko auzo eta zoko guztietako pasadizo eta pertsonaiak harremanetan jarriz: ariketa literario aparta, inolaz.

Plana bera ondo prestatua zeukan, hiztegiko lehen hitzare- kin hasi zenean. Plan osoaren giltzarri izan zen A bera alde batera utziz, Azkuek hiztegia ezezagun zuen hitzaz hasia zuen. AHA. Miragarri zeritzon, eta ondoren zeterre- nari begiratzeko betarik hartu gabe, harrituta ezezean txalinduta geratu zen, zoragarriko hiztegiaren sonaren mis- terioa lehen hitzean bertan ezagutu izan balu bezalaxe.

Baina *Tempus fugit*, langelako erloju zaharrea zioenez eta denbora bera urrearen pareko izaki, izan eta urrea bera baino balioitsuago, txoro amets haiek albora utzita Azkue gizon haundi haren esplikazioa irakurri nahi izan zuen.

AHA (BN, L.S) Var. de AHO en muchos derivados y compuestos que se expondrán por orden alfabético.

Egia da, esplikazioa irakurri orduko tristura saminkoi batek eztendu ziola urdaila. AHA hitza al zen, bada; hizte- gian libre uzteko modukoa?

Ezin izan zuen, jakina, txikikeria horregatik Azkueren hiztegian gordetako altxorra bere gogotik alden- du. Are gehiago, mesfidantza hartaz zeharo lotsatuta, intentzio haundiagoz lotu zitzaion lehendik zeukan planari, etsi etsian, helmugara iristeak ematen duen poza aurreikus- i hutsarekin indartuz bere lehian. Egunez egun egiten zuen lanari etekinik ateratzea zaila egiten zitzaion igandeetan.

ara aberasten

Hitz eta aldaerak zeruko izarrak bezala berhatzen ari ziren heinean zailago, gainera, Euskal Herriko zoko guztietan izan zitezkeen irakurleak ezin zituenez irudikatu. Gerora izan zitezkeen irakurleei ez arreta gehiago eskeintzea pentsatu zuen, orduan. Hala ere, oso eginkizun zaila zen bere pertsonaiak gizakien ondoan gehitxo zekitenez, eta Jainko-ttipi bihurturik haien burutaziorik asma ez zezakeelako, artean Jainko-ttipi horien hiztegiaren laurdena baino ezagutzen ez zuen hark.

Hala ere, inoren konbikzioak sakonak direnean, edo bederen bere bizitza gidatzeko adinekoak, planari eutsi egin behar zaio, sinesteak aldatuko ez badira. Kostata lortzen da hori baina gure gizonak, inolako zalapartarik gabe, bereak golkoan, zintzoki eraman zuen aitzina bere saila, zeharo sinistuta plana amaitzea bera dela irabazirik ederrena.

Azkeneko harietaraino ekin behar horrekin iritsi zen *PL-z* hasten diren hitzetara. Eta horrenbeste urtetan bere burmuinak lanean ipini zituen hitza etorri zitzaion burura. Ohar-kabea. Bila joan zen, baina ez zuen *PLAN* hitza aurkitu. Hantxe zeukan, bai, *PLANT* hura, kasik Azkuek gure lagunaz trufatzeko bezala apropos jarria:

**Astelehenetan
bokalez hasten
ziren hitzak, eta
gainerantzeko
astegunetan
kontsonantez
hasitakoak
ikasiko zituen
buruz**

PLANT (B-b) chasqueado, plantado (D. esp. plantado?) =
Se usa en la frase siguiente **PLANTEAN ITSI NAU** (B-m).
Me ha dejado plantado, con un palmo de narices.

Ordura arte horrelako ezertaz jabetzeke aritua zen, urte haietan. Sekula pentsatu ere egin gabe Euskal Herriko bazter guztietako hitzak jasotzen zituen hiztegiak, horren hitz arruntik jasoko ez zuenik. Bestalde, Azkue gizon haundia zen, izan, baina bakarra eta, azkenik, gizon, denera iristen ez dena. Barka zekiokkeen horrelako hutsunerik, hutsunea bazen.

Baina —pentsatu zuen—, nahi eta nahi ez, *PL*-ra iristeko hainbeste urte hiztegiaren alboan bizi izandako edozeinek derrigorrez aurretik antzemana behar zuela halako hutsegiterik, nola eta agertzen ez zen hitzen kopurua oso txikia ez zen. Beste hipotesi bat ere bururatu zitzaion: gerta zitezkeen *PLAN* hitza ez arrunta izatea Azkueren garaian, nahiz eta euskara bezalako hizkuntzetako eleak ez gehitxo aldatu...

Eta gau hartan amets-gaizto batean ahots mingots-zakar batek errepikatu zion *Baditeke baduen elhe horrek bertze buztanik Baditeke baduen elhe horrek bertze buztanik* eta horrenbestearaino errepikatu ere non jaurti egin baitzuen *PLAN* hitza bere hizkeratik. Hurrengo arratsaldean hiztegi-gian, orri horitu eta bete haietan bere begiak pausatu zituenean, hiru zutabe haien tajukerak segituan lasatu zuen, eta lasatu orduko jabetu zen, jabetu ere, zein gutxi

ziren *PL-z* hasten ziren hitzak. Peskisa horiek bere artean zerabiltzala gogoratu zuen fonetika historikoak erakusten duen erregela hura, zeinetan jakinarazten baita mailegutan euskaldunek nahiago izaten dutela leherkaria *cum liquidaz* hasi gabe, likidez hastea hitzak: *lore, loria, landare, lantu...*

Zertxobait sosegaturik aurrera segitu zuen, eta lehenengo deliberioa beste berri batekin indartu zuen: bere euskara aberasten zuen heinean Azkueren hiztegia bera ere, bere neurri apalean, aberastea, hain zuzen ere "*Suplemento al diccionario precedente*" hartan egiten den bezala, eta kanpora sobera begiratu gabe eta bere barrenera baterez, iritsi zen urte askoren poderioan, *Z-z* hasten ziren hitzetara. Jomuga ukitua zuela sentitu zuen eta poz horrek bultzatu zuen *Z-z* hasitako hitz guztien amaierara.

Bereziki prestatu zuen bere eginbeharraren azken atala ospakizun pozgarri baten itxurak emanaz. Izendatu zuen azken egun bat, eta azken-aurreko orrian egin zuen planto. Aste beteko atsedenaldea eskeini zion bere buruari, eta bitartean andeatu samar zeuzkan bi liburu beltz haiei berritu bat eman ostean, ordura arte igandez igande idatzi zuena irakurri beharreko iruditu zitzaion. Puntu horretara iritsita jabetu zen berak idatzitako guztia irakurtzeko beharko zuela hiztegia aberasten adina denbora. Indarrak akitzen hasi zitzaizkion: idaztorrien helburua ahaztuta zeukan.

Denbora guztian biztuta eduki den kandela bat bezain motel eta zierto, erabat gastatzeaz zegoela somatu zuen. Azken garrari eusteko bere eginkizuna burutzea baizik ez zuela antzematen zuen bere errainu argal eta dardartian. Orduan, atzera, erori egin zen lehenengo deliberiora: señalatutako egunean amaituko zuen bere estreinako plana. Indarberitu alde asmakizun bat jarri zion bere buruari: euskarazko azken hitza igerrri. *Zurtuts, zuntzuts, zunzun...* ibili zituen gogoan, aidea gorregosiei sentituz, horregatik. Aidea lodiegi zegoen señalatutako eguna iritzi zenean eta orria hasieratik irakurri beharrean, begiak azken hitzean pausatu zituen, geldi-geldi, belaunerako dardara ere bareturik: *ZUZUN* zion. Ez zen urruti ibilia. Harrotu egin zen. Lehenengo hitza irakurri zuenean sentitutako betetasunak arindu zion amasa. Baina jarraitu beharra zeukan. Planak azkeneraino bete beharrekoak ziren:

ZUZUN 1º (B-a-l-o-ĩs-zam) álamo, temblón (Bot.)
2º (B-ĩs) hombre ligero, casquivano.

Eta horrekin iritsia zen azkenera, halabeharrez, baina baita pentsatu hutsez *PLANT* harekin bezala ere, agian, Azkue begira zeukala lerroartetik, irrifar maltzur batez, bera azkenetan utzita.

**Teresa Irastorza
Idazlea**

Javier Etxeberria:

"publikoa eta pribatua elkarri lotuta daude orain"

Javier Etxeberria Ezponda Zientziaren Logikako eta Filosofiako katedraduna da Euskal Herriko Unibertsitatean. Orain arte, matematikari eta filosofiari buruzko hainbat liburu (*Sobre el juego, Telepolis...*) argitaratu ditu. Duela gutxi, Anagramaren XXIII. saiakera saria irabazi du bere azken liburuari esker: *Cosmopolitas domésticos*. Liburu honetan, Javier Etxeberriak gaur egun etxeetan sortu diren harreman berriak aztertzen ditu. Dirudenez, benetako iraultzaren atarian gaude. Egia esan, iraultza hori orain dela zenbait hamarkada hasi zen: telefonoak eta telebistak aspaldi eraman gaituzte planetako mutur gehienetara. Orain, Internet sareak ugaltu ahala, interaktuatzeko modu berriak sortzen ari dira poliki-poliki. Sare horien bitartez, etxeak gizarte-bizitzaren ezaugarriak aldarazten hasi dira. Dagoeneko hiri globala martxan dago.

Zure liburuan adierazten duzu gure gizarteko etxeak gizarte-aldaketa bultzatu eta,aldi berean, aldaketa hori jasaten ari direla.

Etxeen arteko hartu-emanak hurbiltasunean oinarritu izan dira beti. Eta kanpokoak ikusteko leihoak eta ateak zeuden. Azken hamarkadetan, berriz, beste tresna batzuk agertu dira etxeetan: telebista, konputagailua eta abar. Orain, etxeetatik, hurbilekoa eta ondokoa ezezik, munduko edozein toki ere ikus dezakegu, eta horrek haustura sortarazi du etxebizitzetan; izan ere, batetik, kanpokoak erraztasun handiz sartzen da etxeetara, eta, bestetik, etxeek beraiek eragina dute munduan. Hiri globala sortzen ari da, Telepolis hain zuzen ere.

Munduari begira etxetik atera gabe

Ba al dakigu zer-nolako eragina duen aldaketa horrek guregan?

Bai, eta izugarri handia dela esan daiteke. Gaur egun, ikuspegi kulturaletik, nabari-nabariak dira gure gizartean beste herri askotako kulturak eta errepresentazioak. Internazionalizazio hori begi bistakoa da, esate baterako, gure jazkeran edo gure geletako gauzetan. Arlo ekonomikoari begira, garbi dago gure bizitzetan gero eta garrantzi handiagoa dutela tele-diruak, tele-

erosketak eta horrelakoek. Jarduera ekonomikoa gure etxeetatik (gure tele-etxeetatik) pasatzen da ezinbestez. Horretaz gain, tele-lanari esker ez dugu bulegora edo enpresara zertan joan. Eta adibide gehiago ere jar genezake.

Horrek gure denbora berriro antolatu beharra ekarri du, ezta?

Bai, gaur badago hiriaren eskaintza bat, gure etxeetan barrena sartzen dena. Eskaintza horrek etxeetako denbora antolatzen du. Norberak gogokoen duena aukera dezake, baina, dagoeneko, denbora ez dago gure menpe. Hiritartu egin da.

Utzi al diote inoiz etxeek toki pribatua izateari?

Ez, inondik inora ez. Etxeetan norberak bere txokoa izango du beti: barru-barruko gela, nolabait esateko. Baina, horretaz gain, urrutiko harremanak ere izango dira, batez ere konputagailuaren bidez. Horrela gauzak, pribatuaren eta publikoaren arteko bereizketa eta muga ez dago garbi. Edo, zehatzago esateko, publikoa eta pribatua elkarri lotuta daude orain: publikoa etxeetara sartzen da eta etxeak edo tele-etxeak ere esparru publikora sartzen dira. Hori oso garbi ikusten da telebistako hainbat programatan, eta baita Internet sarean ere. Nork bere gustuak transmititzen ditu; era askotako harremanak sortzen ditu eta, ondorioz, publikoak eta pribatuak elkarri eragiten diote.

Ez al da beldurgarria aldaketa hori?

Aipatutako gertaera hauek guztiak poliki-poliki hiri globala eraikitzen laguntzen ari dira. Nire aurreko liburuan, *Telepolis-en*, metafora bati helduz, enparantzen eta kaleen arteko bereizketa egin nuen. Telebistei, oro har, enparantza esaten diet eta Internet sareei, berriz, kale. Telebistak Greziako *agora* edo Erromako *forumak* bezalakoak dira. Internet moduko sareak kale gisa ikustea oso interesgarria da, nik uste. Etxetik dirua bidal dezakegu munduko beste muturrera, finantzatuko gorabeherak ezagutu, tele-hitzaldietan parte hartu eta abar.

Azken finean hiri bateko kaleetan barrena ibiltzea bezalakoa da. Eta azpimarratu beharra dago kale telematiko hauek gure etxeak zeharkatzen dituztela. Hona, beraz, aldaketa: gure etxeetatik atera gabe Telepoliseko kaleetan barrena ibili eta elkarri eragin ahal izatea. Horrenbestez, aldaketak kezkatu egin behar gaitu, jakina, eta geure buruari galderak egitera behartu, baina horrek ez du esan nahi aldaketa txarrerako denik.

Hiri berria eta demokrazia

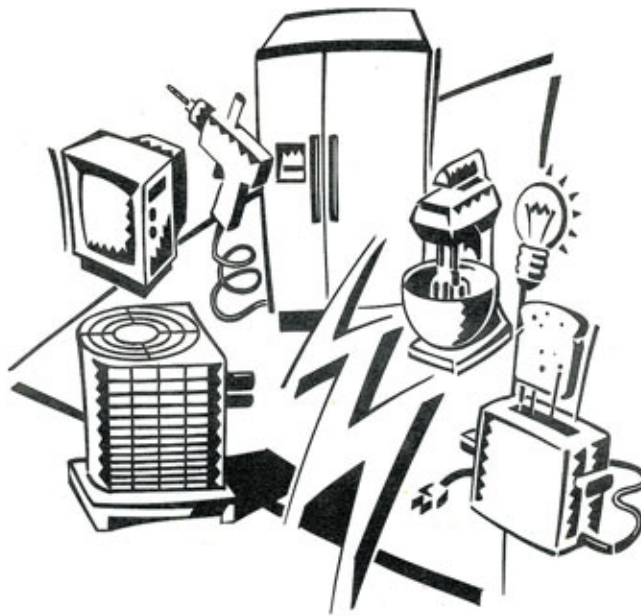
Hiri globalaren sorreran, gizabanakoen eskubideek kezkatzen omen zaituzte bereziki...

Bai, hala da. Gai honi buruz luze-zabal hitz egin genezake. Nolanahi ere, telebistari dagokionez, hiru puntu nagusi azpimarratu nahi ditut: heriotza, intimitatea bera eta haurrak. Ni lehenengoak kezkatzen nau gehien. Nire ustez, gizon-emakumeek badute eskubiderik "publikoan" edo "pribatuan" hiltzeko, eta eskubide hori errespetatu egin behar zaie. Hala ere, telebista piztu eta hilketak, bortxakeria eta istripuak dira albiste nagusi.

Beste horrenbeste esan daiteke telefonoei edo konputagailuei buruz, zeren eta, nahiz eta horien egiturak bertikalak eta norabide bakarrekoak ez izan, ondo asko zapal baititzakete herritarren eskubideak. Esaterako, Interneteko aditu bat erraztasun ikaragarri sar daiteke konputagailu batean eta nahi duen guztia begiratu. Beraz, gizarte berri honetan zehatz-mehatz definitu behar dugu zer den eta noraino heltzen den intimitatea.

Ez al da oso zaila izango Telepoliseko enparantzak eta kaleak demokratizatzea?

Hirien sorrerari begiratu gero, aise ohartuko gara nola jaio diren hiri horiek eta zenbat urte igaro diren demokratizatu arte.

Telebista *agora*-rekin erkatzen dudanean, Greziako esklabuekin konparatzen ditut oraingo ikusleak. Telepoliseko biztanleek bertako kaleetan zer gertatzen den ikusteko eskubidea ezezik (eskubide hori zuten Greziako esklabuek), kale horietan zehar ibiltzeko eta interaktuatzeko eskubidea ere izan behar dutela esan nahi du horrek.

Gaur, estatuen eta enpresa pribatuen menpe daude Telepoliseko plazak, eta orduan badirudi oso zaila dela plaza horiek demokratizatzea. Baina esklabutza errotik moztea edo erakunde demokratikoak sortzea ere ez da egun bateko lana izan. Telepolis, neurri batean, botere militarrek eta ekonomikoek sortarazi dute. Hasiera batean sortzaileek kontrola-

tzen dute hiria, baina gizon-emakumeak hiritar bihurtu ahala hasiko da demokraziarako bidea. Nire aurreko liburuan eta baita oraingoan ere saiatu naiz adierazten ez dugula hiri hori arrotz gisa hartu behar: esku hartu behar dugu eraikitze-prozesuan.

Zein dira tele-lanaren alderdi onak eta zein, ordea, txarrak?

Alderdi onak nahiz txarrak ugari dira. Nik batzuk ekarriko ditut hona. Alderdi onei edo abantailari dagokienez, lehenengo eta behin desplazamendua aipatu beharra dago: ez duzu denbora zertan galdu joan-etorrietan, eta gainera, batetik bestera ibili behar ez izateak badu eragina gastuetan, kutsaduran eta abarretan. Beste alde batetik, tele-lanean norberak antolatzen du lana, hots, ordutegia malgutu egiten da. Eta langileei ezezik, enpresei ere dakarzikie abantailak: produkzioa merketu egiten da, kontrola handiagotu etab. Alderdi txarrak ere asko dira. Badirudi tele-lanak *taylorismo*-ra garamatzala nola edo hala. Enpresak duen sozializazio kutsua galdu egiten da, langileen berrantolaketa ekarri...

Liburuaren azken ataletan diozu Telepolisa kosmopolita dela, eta etxeak gerra irabazten ari zaizkiela estatuei.

Bai, horixe da ideia nagusia. Kant-ek eta beste filosofo askok estatuan oinarritu zuten kosmopolitismoa. Gaur egun, ordea, estatuak formarik garrantzitsuena izateari uzten hasi dira, bai arlo ekonomikoan, bai kulturalen, bai beste arlo batzuetan. Nire ustez, kosmopolitismo modu bat sortzen ari da etxeetatik, nolabait estatuen mugak apurtzen dituena.

L. Egia
Kazetaria

Telebista
agora-rekin
erkatzen
dudanean,
Greziako
esklabuekin
konparatzen
ditut oraingo
ikusleak

Gizarte berri
honetan zehatz-
mehatz definitu
behar dugu zer
den eta noraino
heltzen den
intimitatea

Euskarazko testu juridikoen eta administratiboen bilketaren berri laburra

Urte bat baino gehiago da Euskal Herriko Unibertsitateko Zuzenbide Fakultateak euskaraz idatzitako testu juridikoen bilketa egitea lan interesgarria izan zitekeela ikusi zuela. Esparru honetako testu mordo ezezaguna eta batere ordenatu gabe zegoelakoan, horretan hasi eta horretan dihardugu arlo guztietan produzitzen dena (produzitzen duzuen) atzeman nahian. Dagoeneko, eta hasiera batean gaitza bazirudien ere, mila erreferentzia inguru jasota dugu, eta bilduma hori oraindik zertxobait gehiago haziko dela uste dugu.

tzen duguna ugalduta egiten dela eta, zehatzagoak izan gaitzke testuak aukeratzekoan. Hortaz, fotokopiatu beharrean, beraien erreferentzia jaso baino ez dugu egiten.

Biltzen ditugun materialen artean hauek aipatuko ditugu: monografiak, aldizkari espezializatuak, artikuluak, aldizkari ofizialak, notarioen idazkiak eta justizia administrazioaren idazki-ereduak, autoak eta sententziak. Halakoetan, ahalik eta gehien aztertzen ahalegintzen gara, alde aurretik jakinda dena jaso ezin bada ere, nahiko hurbil egon gitezkeela. Horretaz gain, administrazioaren inprimakiak eta

1.000 erreferentzia inguruko bilduma

Hasiera batean, historikotzat jo genitzakeen testuak landu genituen gehienbat. Kategoria horretan, 1975era arteko idazki juridikoak, administratiboak eta politikoak sartu ditugu. Bi arrazoi dira horretarako: lehena, lan zaila izatea arlo zientifikoak euren artean bereiztea, ordurarteko produkzioaren teknikatutasuna landu gabe zegoelako; eta, bigarrena, eremua zabaldu behar izatea, garai hartako produkzioa kantitatez urria zelako. Hori guzti hori euskaraz sasoi haietan zer egiten zen jakiteko.

Halako testuetan, kasu askotan, dokumentu osoa jaso dugu; gehienbat fotokopien bitartez, bere kontsulta edozein momentutan eskura izateko.

Ondorengo fase batean, testu garaiki-deak dei genitzakeen dokumentuetan murgildu gara. Ikerketa arlo hori Eusko Ikaskuntzaren berezko proiektu baten barruan kokatuta dugu, eta hemen, 1975etik aurreragoko produkzioa biltzen dugu. Garai horretan, berez produkzio juridiko eta administratibotzat jo-

formularioak ere jasotzeko asmoa dugu, eta baita zabal-kunde orokorreko aldizkarien eta egunkarietako artikuluko juridiko eta administratiboen muestreo bat.

Datu-basea

Erreferentzia guzti horiek eskuratuta, guztiakin datu-base bat osatu eta egituratu dugu. Ondoren, bai informatikoki bai paperean aterata, bildu dugun informazioa eskaini ahal izango dugu aurkibide batzuen bidez (tituluka, egileka, gaika, ...). Gure datu-basea eta jaso dugun materiala interesik izan dezakeen edozeinen esku daude Zuzenbide Fakultatean. Horrenbestez, lanek aurrera eta ondo segitu ahala, litekeena da egunen batean argitaratzea.

Halako lan batek izan dezakeen interesa alderdi anitzetatik etor liteke: alde batetik, datu-baseari esker azalduta izango genuke euskarazko testu juridikoen historia bere elementu idatzien bitartez; bestalde, arlo zehatz batean sakondu nahi duenak ordurarte zer egin den ezagutu dezake. Horiek horrela, komunikazioa sortzerik izango da isolatuta egon litezkeen egileen artean eta, halaber, gero eta gehiago jakiterik izango dugu arlo honen inguruan. Horretaz gain, ezin baztertu garrantzitsuena, hau da, aditza emango dugu non aurkez daitezkeen hizkera juridikoaren analisirako testu nagusiak eta hainbat arlo-tako dokumentuak.

Gure datu-basea
eta jaso dugun
materiala
edozeinen esku
daude Zuzenbide
Fakultatean

Imanol Treviño
Zuzenbide Fakultateko bekaduna

Funtzionarioak euskalduntzeko lehen plangintzaldia aztergai

Joan den uztailaren 31n amaitu zen Euskal Autonomi Elkarteko funtzionarioak euskalduntzeko lehen plangintzaldia. Euskararen Erabilera Arauzkotzeko Oinarrizko Legea eta Euskal Funtzio Publikoari buruzko Legea onartu zirenetik, bide luzea egin du euskarak administrazioan.

Jakina denez, badago dekretu bat Euskararen Legea eta Euskal Funtzio Publikoarena garatzeko: alegia, EAeko Herri-Administrazioetan Euskararen Erabilera Normaltzeko Plangintza arautzen duen 224/1989 Dekretua. Dekretu horretan neurriak ezartzen dira administrazio publikoetan euskara normaltzeko. Euskararen erabilera sustatzeko plangintzak bi ardatz nagusi ditu: hizkuntza eskakizuna eta derrigortasun indizea.

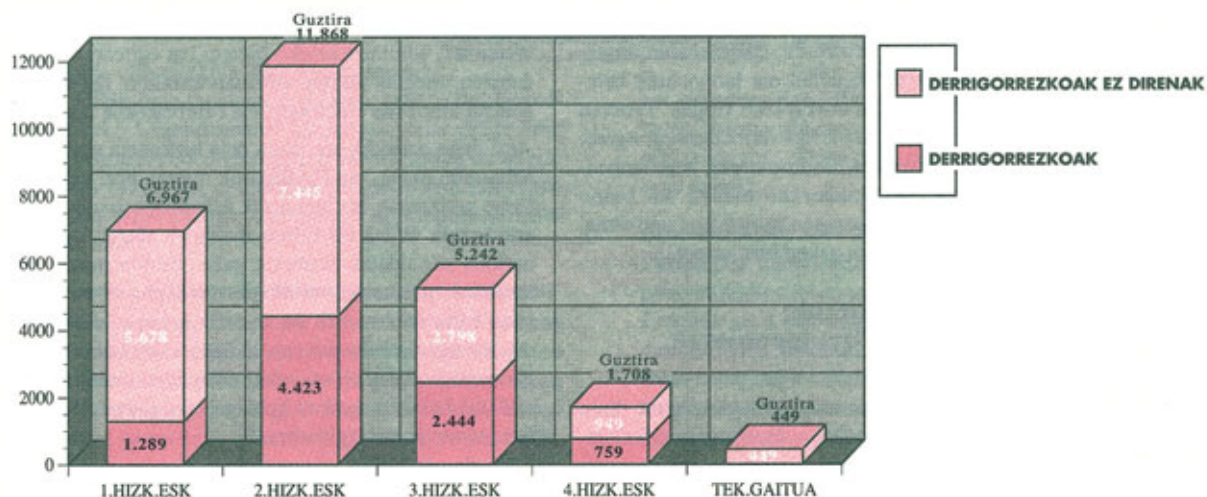
Hizkuntza eskakizunak administrazioan lanpostu bat betetzeko eta bertan aritzeko eskatzen den gaitasun-maila zehazten du. Hizkuntza eskakizunak lau dira, eta, horretaz gain, Teknikari Gaitua izeneko hizkuntza eskakizuna ere bada. Bestaldetik, derrigortasun indizeak zenbat lanpostuk bete behar duen hizkuntza eskakizuna adierazten du. Lehen plangintzaldian honako proportzio honi jarraitu zaio: administrazioa kokaturik dagoen lurraldeko euskaldunak + (ia euskaldunak/2).

8.802 funtzionario sartu dira lehen plangintzaldian. Horietatik, %89k lortu du hizkuntza eskakizunen bat; eta 951 funtzionariok, ordea, ez dute hizkuntza eskakizunik lortu. Kasu hauek banan-banan aztertu beharko dira.

Bada hizkuntza eskakizun bat baino gehiago lortu duen funtzionariorik. Dena den, funtzionario bakoitzaren eskakizunik altuena hartzen baldin badugu, lehen eskakizuna 1.531 funtzionariok lortu dute, bigarrena 3.087k, hirugarrena 1.894k, laugarrena 297k eta teknikoa, berriz, 376k. Normalizazioaren ikuspuntutik, lehenengo hizkuntza eskakizunak du garrantzirik gutxien. Hain zuzen ere, horrexegatik izaten du derrigortasun indizearik txikiena gainerako hizkuntza eskakizunen aldean. Bigarrenean, berriz, derrigortasunik handiena dago, izan ere, hor sartzen dira herritarrekin harremanik gehien duten lanpostuak: leihatiletan daudenak, udaltzainak eta abar. Hirugarren eta laugarren eskakizunetan derrigorrezkoak eta ez derrigorrezkoak parekatu egiten dira. Aipatu behar da, bukatzeko, hizkuntza eskakizun horiek garrantzi handia dutela normalizaziorako, bertan sartzen baitira erdiko eta goi-mailako funtzionarioak.

Lehen plangintzaldiaren amaieran %89k lortu du hizkuntza eskakizunen bat

EAeko administrazio publikoak. Hizkuntza eskakizunen derrigortasunak.

HAEE/IVAP eta hizkuntza normalkuntza

Administrazio publikoetako hizkuntza normalkuntzan HAEEK funtzio garrantzitsuak betetzen ditu. Labur esanda, HAEEK administrazio publikoek onartu duten hizkuntza normalkuntzarako plana betetzearen aldeko zerbitzuak eta laguntzak eskaintzen ditu. Ezagunenak, funtzionarioen euskarazko hizkuntza prestakuntza antolatzea eta hornitzea, batetik, eta hizkuntza eskakizunak egiaztatze frogak egitea, bestetik; baina ez dira bakarrik, lerro hauetan azalduko dugunez.

Hizkuntza prestakuntza eta ebaluaketa

Azken bost urteotan 143 administrazio publikok izenpetu dute lankidetzaren hitzarmen bat HAEEekin, administrazio horietako langileei hizkuntza prestakuntza egokia emateko asmotan. HAEEK Euskalduntze Zerbitzuak euskarazko eskolak antolatzen ditu administrazio horietako langileentzako, taldekatzeko prozesua burutzeko, eta ikasleen asistentzia eta aprobetxamenduaren jarraipena eginez. Horretarako, HABEren laguntzaz baliatzen da, eskolak HABEren sareko eskualtegi publiko eta pribatu homologatuak ematen direla. Finantzaketa HAEEren esku dago, erakunde berrak lankidetzaren hitzarmenaren jarraitokoaren arabera. Normala denez, funtzionarioek hizkuntza eskakizunak bete ahala ikasle kopurua pixkanaka murriztuz doan arren, azken bost ikasturteetako batez besteko ikasle kopurua 3.900 inguruan dabil.

Laugarren hizkuntza eskakizunari dagokionez, HABEren ikastaro-eskaintzen artean maila honetakorik ez zegoela eta, 1991/92 ikasturtean talde bakarrek esperientzia piloto bati hasiera eman eta harrezkero pauso luzeak eman ditugu. Sendo kontsolidatua dagoen programa da gaur egun: azken hiru ikasturteotan 38 taldek jaso dute goi mailako prestakuntza hau, Autonomi Elkartearen sakabanutako 17 herri edo zonalde ezberdinetan.

Ebaluaketa arloan ere badu garrantzizko zereginik HAEEK. Izan ere, berari dagokio hizkuntza eskakizunak egiaztatze frogak guztien edukinak eta formak diseinatzea eta aplikatzea. Euskalduntze Zerbitzuaren bidez, karrerako funtzionario eta lan kontratu finkodunentzat hizkuntza eskakizunak egiaztatze urtean bi deialdi orokor egiten ditugu, bakoitzak bere kontraste frogak dakartzala atzetik. Mota honetako deialdiak erakunde publikoek eurek ere egin ditzakete, eta kasu horietan ere HAEEK parte hartzen du, epaimahaian ordezkari bat duelarik. Hautaketa prozesuetan eta lanpostuak betetzeko deialdietan ere egiten ditugu euskarazko frogak. Prozesu ezberdin hauen bitartez, dagoeneko 7.185 funtzionariok egiaztatu dute hizkuntza eskakizunaren bat. Badira, noski, bere lanpostuari dagokion hizkuntza eskakizunerako bidean bat baino gehiago egiaztatu dutenak, eta egiaztapen horiek ere zenbatuta, HAEEK 9.695 egiaztapen lortu ditu azken bost urteotan.

HAEEren beste zerbitzu batzuk: administrazioko hizkera, itzulpengintza, terminologia...

Honetaz aparte, hizkuntza normalkuntzarako lagungarriak diren beste ekintza osagarriak ere egiten ditugu. Euskararen erabilerraren bidean administrazioetako langileei laguntzeko eta administrazioko hizkera finkatu eta zabalteko ahaleginen artean, eskutan

duzun aldizkari hau da erakusgarri ikasleentzat, 1993ko uztailaz geroztik urtean lau aldiz kaleratzen dena. 1994an egindako argitalpen bi ere aipatu beharra dago: *Administrazio idazkiak*, administrazioan erabiltzen diren agiri arruntak euskaraz idazten ikasteko material lagungarria eskaintzen duena, eta *Hizkera argiaren bidez* liburua, administrazioko hizkera errazteko bide berriak urratzen dituena, ikuspegi praktikoa batetik. Zer esanik ez, ildo honetatik jarraitu asmoa du HAEEK argitalpen berriak kaleratuz.

HAEEren laguntzaz, administrazio publikoetako hizkuntza normalkuntzari buruzko gai ezberdinetan doktoradutza mailako ikerketa proiektuak ere burutzen ari dira lau bekadun, horien fruituak datozen urteetan ikusteko aukera izango dugula.

Itzulpengintza eta interpretaritzaren beharrak hizkuntza normalkuntza lortzeko oraindik ibili beharreko bidearen luzea salatzen badu ere, dudarik ez dago gaur egun behintzat, horien eskari handia dagoela eta ezinbesteko zerbitzuak direla. HAEEK, Itzulpen Zerbitzu Ofizialaren bidez, zerbitzu hauek eskaintzen dizkie administrazioko publikoek, euskararen eta gaztelaniaren arteko itzulpenen baliokidetzaren juridikoa bermatuz eta euskara administratiboaren erabilera ofiziala zabalduz.

Terminologia alorrean, beste lantaldeekiko lankidetzaren bidez, HAEEK UZEIrekin izenpetutako hitzarmenaren bidez, EUSKALTERM izeneko datutegia jarri zen martxan, euskal administrazio eta lege terminologia hedatu eta administrazioko publikoetako itzultzaileen sarea koordinatzeko elkarlana bultzatzeko xedez. Aurten, euskara lantzen duten beste zenbait erakunderekin

batera, eta administrazioko hainbat gureko ordezkarien laguntzaz, administrazioko hiztegi bat egiteari ekin dio HAEEK, datozen urteetan administrazioan euskaraz lan egin behar dutentzat lantzen erabilgarri eta ezinbestekoa izango delakoan.

Argi dago oraindik ere luzea dela hizkuntza normalkuntzan ibili beharreko bidea, eta HAEEKook martxa hori errazteko eta arintzeko zerbitzuak eta laguntzak eskaintzen jarraituko dugu, orain arte bezala. Baina HAEEren ahalegina antzua izango da funtzionarioen partaidetza aktiborik gabe. Administrazio publikoetako langileok herritarrari zor diogun ahalegina da eta bidea batzuetan latza bada ere, merezi du, dudarik ez egin. Ahalegin horretatik oso urruti ez zabilzalakoan, aldizkari hau irakurtzen duzun horri eta euskara ikasteko eta administrazioan erabiltzeko borondatea erakutsi baino zertxobait gehiago egin duzun funtzionario guztioi, zorionak eta segi aurrera!

Juan Isasi

HAEE/IVAPeko Euskarako zuzendariordea

Hizkuntza normalkuntzan HAEEren ahalegina antzua izango da funtzionarioen partaidetza aktiborik gabe

Jokin Azkue,

HPSko Herri-Administrazioetan Hizkuntza Normalizatzeko zuzendariarekin hizketan

Administrazio publikoen normalkuntzarako lehenengo plangintzaldia uztailean amaitu zen. Zer-nolako ondorioak atera dituzue Hizkuntza Politikarako Sailordetzan (HPS)?

Plangintza abian jarri arte arazo ugari izan ziren. Estatuko administrazioak errekursoak jartzen zituen, lanpostu baten deialdia ateratzerakoan esaterako, eta sarri indefensio handi samarra sortzen zen. 1990etik geroztik arazoak gutxitu egin ziren. Beraz, lehenik eta behin, liskar juridikoak hartu behar dira kontuan. Aipatutako urte horretatik aurrera, administrazio gehienek planak onartu eta, poliki-poliki, lanari ekin diote. Puntu honetan, nabarmetzeko modukoak dira, nik uste, administrazioek egiten dituzten ahaleginak, zeren eta egoera berri batera egokitu behar baitute beraien burua ezinbestez.

Gaur egungo egoerara etorruta, planak oso hedapen zabala izan duela esan liteke: gure prebisiioetan zeuden administrazio gehienek zein aurrakusten ez gauen hainbatek onartu dute plana. Hor dauzkagu Eusko Legebiltzarra, Euskal Kontu Epaitegia, Lan Harremanen Kontseilua eta abar.

HPSk eskainitako datuen arabera, plangintzaldiaren barruan dauden funtzionarioen %89 inguruk lortu du dagokion hizkuntza eskakizuna. Zer esan nahi du horrek?

Kopuru hori aurrikusita gauen nonbait. Dena dela, zenbaki hutsetara mugatu gabe, hori oso datu ona dela esan liteke. Beste %10-llri dagokionez, ezin dira guztiak zaku berean sartu, jakina. Bakoitzak soluzio berezia behar du. Beraz, hurrengo plangintzaldian ahalegin handia egin behar dugu kasu horiei igartzeko, ondo identifikatzeko, eta bakoitzari eman behar zaizkion irtenbideak eta baliabideak proposatzeko. Arrazoi ezberdinak direla medio (administrazioaren jarduerara, ikaslearen gaitasuna...), funtzionario askoren ikas-prozesua ezin izan da gauzatu hasiera batean pentsatzen zen bezala.

Etorkizuneko plangintza

HPSk txosten bat egin du plangintzaldiaren inguruan...

Bai, seguruenik elkarrizketa hau argitaratzen duzueneko HPSk bere txostena aurkeztuta izango du. Gobernuari nahiz Eusko Legebiltzarrari jakinarazi behar diegu zein den gure diagnostikoa; eta ondoren, eztabaida sortuko da bi erakundeotan, hain zuzen ere, erabakitzeke nolako neurriak ezarri behar diren hurrengo plangintzaldian, zein irizpide jarraitu behar diren eta abar.

Zein dira Hizkuntza Politikarako Sailordetzaren gomendioak?

Batetik, eguneroko ezarpenean sortu diren akats txiki batzuek konponketa teknikoak edo neurri zuzentzaileak eskatzen dituzte. Hori, zalantzarik gabe, garrantzarik gutxieneko multzoa da. Bestetik, kontzeptu edo irizpide nagusiak ditugu. Labur esanda, bizpahiru gauza esan daitezke honi buruz. Alde batetik, orain arte erabili izan diren kontzeptu nagusiak, alegia Hizkuntza eskakizuna eta derrigortasun indizea, baliagarriak izan

dira euskararen normalizaziorako; beraz, tresna hauek baliagarriak izan daitezke gerora begira. Bestalde, erabileraren kontua ere aipatu beharra dago. Oraindik ere, ahalegin handiak egin behar ditugu langileak euskalduntzeko eta alfabetatzeko, baina egoera optimoak lortu diren kasuetan erabilera-programak indartzeari ekin behar diogu. Hain zuzen ere, badago hainbat administrazio —20-25 esango nuke nik— gaur egun erabilera planak martxan jartzen ari direnak, neurri batean edo bestean.

Aldatu behar al da zerbait derrigortasun indizean?

Horretan proposamenak egon daitezke, noski. Zenbaki hutsak alde batera utzirik, esan beharra dago ezinbestekoa dela indizea egoera soziolinguistikoa lotuta egotea. Administrazioaren eta gizartearen artean ez du desorekarik egon behar, eta horretan,

administrazioak berak izan behar du normalizazioaren adierazgarri eta eredu. Zein izango den hurrengo indizea? Hori ez dut nik esaterik. Politikoei erabakiko dute. Batzuek goitik joko dute eta besteek, berriz, behetik. Azken batean, horren inguruko eztabaida, nola edo hala, politikoa izango da.

Denbora aurrera doan neurrian, onartuko al dute funtzionario guztiek euskalduntze plangintza?

Herri-langileei dagokienez, nik esango nuke gehienekoak asumitu egin duela plangintza. Eta baita asumitu ere herritarrei zerbitzua eskaini behar diela eta lan horretan behar bezala moldatzeko ahalegin handia egin behar duela. Gero,

zer gertatzen den? Ba, ahalegin hori egiterakoan pertsona batzuek oztopo gehiago izaten dutela, edo motibazio handiagoa edo txikiagoa... Dena dela, oro har, erronka asumitu egin dutela esan daiteke.

Arlo berrietara zabalduko al da hurrengo plangintzaldia?

Plangintzak administrazio asko hartzen ditu bere gain. Hurrengo plangintzaldian lehen urratsak eman behar ditugu Osakidetzan eta Ertzaintzan. Lehenengoari dagokionez, dagoeneko ekin diogu datuen lehen bilketari. Ertzaintzan, 1992ko Poliziaren Legea hartu behar dugu aintzat; bertan esaten baita 5 urteko epe-mugan hango lanpostu-zerrendak onartu beharko direla, hizkuntza eskakizuna eta derrigortasun indizea ezarriko direlarik.

**L. Egia
Kazetaria**

Langileak euskalduntzeko ahalegin handiak egin behar ditugun arren, erabilera-programak indartzeari ekin behar diogu

ETBren zenbait gomendio (I)

ETBko Euskara Zerbitzuak astero landu ohi dituen zenbait arazo *Zabalkunde-Orria 2* izeneko ale bihurtu dira. Urte bian, albistegi eta bestelako programazioan egunean egunean agertu diren zalantzak eta akatsak aztertu eta argitu nahi izan dira atal honen bidez. Ez dira, ez, telebistari berari bakarrik dagozkion puntuak: administrazio hizkuntzan ere sor daitezkeen gaiak dira. Baliokoak, beraz, denontzat. Hona hemen laburrean gai horietako batzuk (letra etzanez dagoena azpiko esaldia baino okerragoztat hartzen dugu; aurrean izartxo duen esaldia guztiz okerra da).

KOPURUEN ALDAKETA. Temperatura, prezio eta antzeko kopuruen gora-beherak aipatzeko zer kasua erabili behar da, ez zertan edo besteren bat.

* *Langabezi tasa % 0,1ean jaitsi da azken hilabetean.*
Langabezi tasa % 0,1 jaitsi da azken hilabetean.

INSTRUMENTALA. Instrumentalaren marka -z da. -Taz izen-orde, erakusle, galdetzaila eta hauetatik eratorritakoetan erabiltzen da. Pluralaren ezaugarria, horrenbestez, -ez da, eta ez oso zabaldua dagoen -etaz.

* *Ez zaigu berririk heldu Ruandako errefuxiatuetaz.*
Ez zaigu berririk heldu Ruandako errefuxiatuez/errefuxiatuei buruz.

Instrumentalaren bidez honako argibide tenporalak eman ditzakegu.

- IRAUPENA: *Hizlaria bi orduz entzun behar izan genuen.*
- DENBORA-TARTEAK: tarte horiek denboran zehazki kokatu gabe ematen direnean: *Arratsaldez egiten du lan gure aitak baina gaur arratsaldean ez du egin.*

Beraz denbora zehatza adierazteko **non** kasua erabili behar da.

* *Hainbat aktore ezagun bildu dira gaur eguerdiz telesailaren aurkezpenean.*

Hainbat aktore ezagun bildu dira gaur eguerdian telesailaren aurkezpenean.

SOZIATIBOA. Erdararen eraginez zerekin gehiegi sartzeko joera dago, batez ere, *hasi, jarraitu, amaitu* eta pareko aditzekin. *Gaur goizean hasi dira lehen entseuuekin.*
Gaur goizean hasi dira lehen entseuak egiten.

-TZEN. Ohizkotasuna adierazten du, eta ez da erdarazko presente neutroaren ordaina.

Parlamentuak gaur erabakitzen du bake-plana onartu ala ez.
Parlamentuak gaur erabaki behar du bake-plana onartu ala ez.

IRAGANEKO GERTAERAK. Iraganean kontatu behar dira, erdarazko moldeetan jausi gabe.

1982an Gonzalezek Boyer super-ministroa jartzen du gobernuan. Hain zuzen Boyerrek eragiten du lehen gobernu-krisia.

1982an Gonzalezek Boyer super-ministroa jarri zuen gobernuan. Hain zuzen Boyerrek eragin zuen lehen gobernu-krisia.

HIPOTETIKOTASUNA. *Daiteke, dezake* formako adizkiek ahalmena adierazten dute. Zalantza edo hipotesia azaltzeko beste baliabide batzuk daude: *baliteke, antza (denez), omen, ei, bide...*
Azken orduko aldaketa dela eta, ikusleak haserre daitezke.
Azken orduko aldaketa dela eta, baliteke ikusleak haserretzea.

X IZAN / X EGIN. Honelako aditzak erabiltzen ez dugu ahaztu behar *izan* eta *egin* berezko osagaiak direla.

* *balio dezake*
balio izan dezake

ORDEZ, BEHAR, BARIK. Antzeko esangura izan arren, esaldiaren barruan ez dute berdin jokutzen. Hauen ordez *baino* erabiltzea berrikeria ei da.

- BEHARREAN: partizipioarekin. *Oinez joan beharrean autobusa hartuko dugu.*

- BARIK: partizipioarekin edo beste edozein hitzekin. *Etxean gelditu barik zinera joan da. Adiskidetzat barik anaiatzat dauka.*

- ORDEZ: partizipioarekin edo **noren** kasuarekin. *Irakurri ordez buruz esango du. Zure ordez neu aurkeztuko naiz.*

* *Iruzurgile batekin hitz egin zuten, poliziarekin ordez.*

Iruzurgile batekin hitz egin zuten, poliziarekin egin ordez.

* *Ertzaintzak baino polizia nazionalak darama ikerketa hori.*

Ertzaintzak eraman beharrean polizia nazionalak darama ikerketa hori.

-NAZ / -LAZ ohartu... *Konturatu, gogoratu* eta hainbat aditzen osagarriak -z behar du. Osagarri hori esaldi osoa bada **-la** erabili behar da, eta ez **-naz, -laz** edo horrelakorik.

* *ACBkoak berehala konturatu ziren txekia amarru hutsa zenaz.*
ACBkoak berehala konturatu ziren txekia amarru hutsa zela.

KONPLETIBOEN LEKUA. Komeni da **-la** aditz nagusiaren aurrean jartzea. Bestela hobe da aditz nagusia esaldiaren burura ekartzea.

* *Osasun agintariak kutsatutako bi lagun daudela ospitalean baieztatu dute.*

Osasun agintariak baieztatu dute kutsatutako bi lagun daudela ospitalean.

-NIK. Esaldi nagusia ezezka egon arren ez da beti **-nik** ipini behar.

- *Ez da egia/gezurralziurra...* eta honelakoetan **-la** ipini behar da derrigorrez.

- Konpletiboaren mezua egia denean argigarriagoa da **-la** jartzea.
- Ezezko indarra esaldiaren beste atal batean jartzen bada, ego-kiago dirudi **-la** jartzea.

* *Ez da egia inflazioak behera egin duenik.*

Ez da egia inflazioak behera egin duela.

* *Ez du inork esan aurrekontua murriztu behar denik.*

Ez du inork esan aurrekontua murriztu behar dela.

Igone Menika
Asier Larrinaga

ETBko albistegi zerbitzuetako euskara zuzentzaileak

Mukizu bat gauzak nahasten

Enroilatzeko enroilatu nahi du institutoko filosofia maisuak. Buru-etxekolana agindu die ikasleei: "baloreen" ikasgaitik abiatuta pentsamendu bat eraiki dezatela. Astebetera datorkio ikaslea despatxura. Galdera sokratikoa maisuak.

— Ez, klasean esan zenuen ekologia ez dela naturaren alde ego-tea. Historian zehar denok eta beti egon gara naturaren alde, ehiztariak ere hala daudela. Ekologia naturaren alde egoteko modu bat da, natura ulertzeko modua. Balore batzuk mamitzea. Arbelean jarri zenuena fletxa eta guzti: Bioaniztasuna. Duintasunak berdintasunean oinarri → magnoliaren eta asunaren duintasuna. Lekuan-lekukotasuna → diferentzia, aniztasunaren oinarri. Partikularrak balio unibertsala du. Aniztasunak bakarrik salba gaitzake... Dena ez dut gogoratzen. Bueno, ulertzen dut.

— *Eta? Zure buru-etxekolana?*

— Ea, *etikako* maisuak dio baloreak pentsamendu arlo desberdinen oinarri direla. Nire buru-etxekolana izan da zuk arbelean jarritakoak kulturaren aplikatzea. *Gizarten*, Belenekin, kultur industria ikasi berri dugu. Ba "aniztasunak bakarrik salba gaitzake" hura kulturaren aplikatu dut. Euskal Herriko kultur adierazpenak sailkatu ditut, zera, tamaina, erreinu eta hedaduraren arabera landareak balira bezala. Nire burua Kultur Ministro irudikatu dut. Hori izan da buru-ariketa: ekologi baloreen arabera ingurugiro politika bat asmatu kultur arloan.

— *Gurearekin, hiru ikasgai lotu dituzu, bale. Segi.*

— Ba, zurean kalkatzea da, hitza aldatuz. Ekologia ez da kulturaren alde egotea. Historian zehar denok egon gara kulturaren alde baina... hori dena. Gero, landare politikan, zer bultzatu Euskal Herrian? Zertan gastatu diru publikoa? Piñutan, magnoliatan (hau ere zurea), ametzetan, jardin exotikotan, talde-ekologistatan... Ba hori kulturarekin zertu dut. Gero, zalantzan gelditu naiz zein den galdera: Zer ekarri behar diogu guk munduko landaretzari? Ala, zer ekartzen digu guri munduko landaretzak? Horri ez trukiloa harrapatu.

— *Utzi hori orain. Gizarte-n gaurko kultur politika ikusi zenuen... Eta?*

— Zuk esan zenuen ekologi baloreak ertzean sortu zirela eta gero, ezkerretik bueltan, erdigunera piskanaka sartu direla. Ez zait besterik okurritzen: kultur arloan oraindik ertzean egongo

dira baloreok. *Gizarten* Belenekin Jaurilaritzaren Kultur Saila aztertu dugu. Kristona. Jardin exotikoak, pinuak... txarrena da dena dagoela ondo, baina gure balore horiek denak... badakizu? Hor aplikatu dut, lehen ebaluaketakoa, homologazio konplexua edo hori.

— *Homologazio sindromea. Gure konplexu zahar batetik sortzen dena, psikologian ere ikusten d...*

— Guai pasa dut gure konplexu hori agintari korbatadunetan aplikatzen.

— *Kontuan izan eskarmentuko jendea dela, datu asko erabiltzen dutela, adituak dituztela, orekak egin behar dituztela. Gainera, korbata kendu, oraingo arduradun nagusia anderea da.*

— Flipa! Banekien gainera, ez naiz jabetu. Datuena, adituena, bale. Baina ez dit balio, ez dit balio. Desastre, tio. Hortik aurrera ez dakit.

— *Baloreak badituzu. Hortik aurrera zer eraiki dezakezu?*

— Pentsamendu bat. Karo... kultur pentsamendu bat. Berriz ere *etika* eta *filo* lotu ditut eh? Eta *gizarte*. *Gizarte* ere igual lotu dut. Orain gabilza Belenekin gizartegintza aztertzen.

— *Hor ez dizut loturarik ikusten.*

— Jode, baina kultur pentsamenduak fijo daukala lotura gizartegintzarekin. Belenen bi ereduak: gizartea egituratu ala erakundetu. Autoantolaketaz egituratu eta sarea osatu, ala eredu administratiboa jarri. Esaten ari dira gizartea ez dela inplikatzeko eta hori dena. Belenek dio eredu administratibo-funtzionaria ezarri dutela, autoantolaketaren kontra. Eta etorkizuneko arazoa, gure gizarteetan, inplikazio falta izango dela.

Agintariak diskurtsoa berritzen ari direla baina praktika ez. Txarrenak horiek dira, diskurtsoa bakarrik berritzen dutenak... Bueno, gizartegintzaren ereduak. Fijo, fijo baduela lotura. Peto majoa dauka Belenek.

— *Fina dirudi. Udal Euskaltegitik dator institutora, lehenago AEKn ibili zen.*

— Ematen du konpintxatuta zaudetela bi irakasleak. "Kultur-gintza", "gizartegintza"... Seguru nonbait zaudetela.

— *Tira, ni Bertsolaritza Elkartearen bazkide, eta orain batzordean. Horixe.*

— Tufilo, tio.

**Etorkizuneko
arazoa, gure
gizarteetan,
inplikazio falta
izango da**

Jon Sarasua
Idazlea eta bertsolaria

Administrazioko hiztegia

Lanari ekin aurreko prestakuntza bukatuta zegoela, 1995eko martxoaren 24an bildu zen lehenengoz Gasteizen, HAEEren egoitzan, *Administrazioko hiztegia* egiten ari den lantaldea. Euskal Autonomi Elkarteko administrazioek euskararen normalkuntzarako egindako bidea oinarri hartuta, administrazio-terminologia eta hiztegia bateratzeko urratsa izan nahi du hiztegi honek.

Izan ere, arlo horretan dagoen tradizioa, gehienbat, orain gutxiakoa da, eta, dagoena ikusita, ondorio argi eta garbia ateratu genuen: administrazio-terminologia eta terminologia bateratzeko eta eguneratzeko premia. Kezka horretaz jabeturik —eta ez zen gurea bakarrik, administrazio-terminologia askotan agertu izan digute—, HAEE/IVAPEk, euskara lantzen duten beste zenbait erakunderekin batera eta administrazio-terminologia guretzako ordezkariek laguntzaz, lan honi heldu zion, administrazio-terminologia eta administrazio-terminologia harremanetan lagungarri izango zaielakoan.

Talde-lana

Hiztegiak, talde-lana denez, guztion consensusa izango du eta, bestalde, forma finkoak eskainiko ditu —aldian-aldian berrikustea beharrezkoa dela ahaztu gabe—. Lantresna erabilgarria eskaini nahi diegu administrazioan maila batean edo bestean lan egiten dutenei. Denok dakigunez, administrazio-terminologia eta terminologiari dagokionez, ez da orain arte eredu finkorik egon, ezta erakundeen arteko adostasunik ere. Hutsune hori betetzera dator lanean parte hartzen ari garen erakundeon ahalegin hau.

Euskararen inguruan diharduten erakunde, atal eta talde gehienak inplikatu nahi izan ditugu, esan bezala, adostasuna lortzeko begira, bai unitate baliokideak aukeratzeko, bai geroko erabilera. Bi talde eta bi urrats bereizi behar ditugu:

Lantaldea. Zazpi erakundetako ordezkariek osatuta: Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako foru-aldundiak, Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria, Nafarroako Gobernua, UZEI eta HAEEko Itzulpen Zerbitzu Ofiziala (lanaren koordinatzailea). Lantaldearen eginkizuna hiztegia egitea da.

Kontsulta-batzordea. Lantaldeak bere egitekoak bukatuta, bigarren urratsa dator, hots, hiztegia aipatutako batzordeari pasa, kideek lana irakurri eta oharrak eta proposamenak egin diezazkioten lantaldeari. Hona kontsulta-batzorderako proposatutako erakundeak (gehienek partehartzea onartu dute): lantaldean daudenak, Euskaltzaindia, Eusko Legebiltzarra, Nafarroako Parlamentua, Hizkuntza Politikarako Sailordetza, Hezkuntza Saileko Euskara Zerbitzua, HABE, EHUKo Zuzenbide Fakultatea, Deustuko Unibertsitateko Fakultatea, EIZIE eta ELHUYAR.

Hiztegiaren edukina eta diseinua

Administrazioak gero eta eremu zabalagoa hartzen du eta, bistakoa denez, gure hiztegiak ezin du den-dena landu. Hortaz, lehendabizi, administrazioaren eremu-zuhaitza egin genuen gure lana mugatu ahal izateko. Saillapen horri esker adminis-

trazioren eremu orokorrak genituen: funtzio publikoa, administrazio-ihardunbidea eta kudeaketa, administrazioaren kontratazioa, administrazioaren nahitaezko jabetza kentzea, toki administrazioa, finantza-administrazioa, administrazioaren iharduera (hirigintza, trafikoa, merkataritza, garraioa, osasuna, kultura, justizia, industria, lana, estatistika etab.), eta Europako administrazioa. Zabalegia zalantzarik gabe, bakoitzaren barruan azpieroak daudela kontuan. Oraingo honetan atal bakoitzetik, bakar-bakarrik, unitaterik garrantzitsuenak, ezinbestekoak, lehenbailehen bateratzea eta finkatzea komeniko lirakekeen hartuko ditugu. Gehienez hiru mila sarrerara mugatu dugu hiztegiaren corpus nagusia. Gero, eraskinetan hainbat material interesgarri eskaini nahi genuke: bulegoko materialak, EAEko eta Estatu lege nagusien izenak, erakunde nagusien izenak, formulak eta lokuzioak, eta laburtzapenak.

Hiztegiaren egitura eta diseinua aukeratzeko hainbat arrazoi hartu genuen aintzakotzat: hiztegi orokorra izango da eta ez glosario berezitua, administrazio-terminologia lanerako oinarriak diren eremu guztietako unitateak jasoko dituelako (hitzak, terminoak, fraseologia...); mota guztietako erabilzaileak izango ditu; hiztegi praktikoa eta erabilgarria eskaini behar dugu, informazioa lan handirik gabe topatzeko modukoa (definizioa, testuingurua, bidalketak...); laburbilduz, ez dugu zerrenda hutsa eskaini nahi.

Lan-metodologia

Oinarriko irizpideak zehazteaz batera, IZOn egindako prestakuntzaldian, eremu-zuhaitza abiapuntu, zuhaitzaren atal bakoitza aztertzeko materiala bildu genuen. Materiala kodetu eta bitan banatu zen: hustuketa-materiala eta kontsulta-materiala. Zenbait aditurrengana jo genuen dokumentazio fidagarria eta eguneko eskuratu ahal izateko. Modu horretan, unitateak testuetatik zuzenean ateratzeaz gain, testuinguruak ere hartzen genituen.

Hori horrela, hustuketak egin, prestatu, eta garbitu ostean, lantaldeko kideei banatzen zaie oinarri izango den nomenklatura eremua, bakoitzak bere kasa aztertzeko behar besteko denboraz. Banatutako material horretan euskarazko proposamenak eta testuinguruetara jotzeko beharrezko erreferentziak doaz. Horrela, lantaldeak unitateen pertinentzia eta baliokideak finkatzen dituen bitartean, IZOkideek fitxak betetzen dituzte corpusa osatzeko. Corpus hori lantaldekideek aztertuko dute atalez atal.

Zalantzei dagokionez, hizkuntza-zalantzak Euskaltzaindiari pasako dizkiogu eta kontzeptu zehatzak argitzeko eta hainbat baliokideren egokitasuna jakiteko Zuzenbideko irakasleengana joko dugu.

Bizkortu nahi genuke gure lan-prozedura baina, momentuz, pazientzia pixka bat izan beharko dugu, zaila baita hainbat erakundetan urteetan egindako lana bateratzea. Oraingoz, hamar bilera egin ditugu eta 1997rako bukatzea espero dugu.

Araceli Díaz de Lezana
IZOko terminologi ataleko arduraduna

Administrazioko terminologia eta hiztegia bateratzeko urratsa izan nahi du hiztegi honek

Gizarte-lana eta komunikazioa

Gizarte-lanean izaten diren egoera komunikatiboen azterketa erabat interesgarria iruditu zaigu euskaraz sortzen ari garen testu mota ezberdinei buruzko hausnarketa egiteko. Lan sozialean rol asko egoten denez, rol bakoitzari egokitutako testu ezberdinak sortu behar dira helburua euskaraz komunikatzea baldin bada, behintzat. Lantxo honetan gizarte-lanaren eta komunikazioaren arteko lotura batzuk aztertzen saiatuko gara.

Gizarte-lanari buruzko oharrak

Gizarte-lana herritarren eta instituzioen arteko komunikazio prozesua da, herritar, komunitate, instituzio eta gizarte-langileen artean gertatzen dena. Zeren eta gizarte lanean, informazioaren transmisio prozesuan parte hartzen duten agente guztiek informazioa jaso, prozesatu eta igorri egiten dute. Honela gauzak, profesionala informazioaren hartzailer eta igorle bihurtzen da. Horregatik, langile sozialek informazioarekin lan egin ahal izateko jantziak egon behar dute. Eta komunikazio teknikak menperatu behar dituzte, komunikazio egoera ezberdinei erantzun egokia emateko gauza izango badira.

Komunikazioari buruzko oharrak

Labur-labur esanda, hizkuntza komunikazio tresna aberats eta malgua da, beti ere, testuinguruaren arabera modu batera edo bestera erabili behar dena. Eta komunikazioa izan dadin, kode berezia erabili behar dute igorleak eta hartzailerak. Beraz, euskara erabiltzen badugu, elkar ulertuko dugu. Eta maizegi bere horretan uzten dugu arrazonomendua. Baina egokia al da argudioa?

Gizarte-lanean, igorle eta hartzaileraren artean alde handiak egon daitezke: herritarren ezaugarri soziolinguistikoak eta gizarte-langilearenak ezberdinak izaten dira gehienetan. Hori dela eta, ez dituzte lehen aipatutako kodeak konpartitzen. Eta hortaz jabetzen ez bagara, inkomunikazioa areagotu egingo da.

Bestetik, jakina da Administrazioak komunikazio arazoak dituela, besteak beste, herritarren eta administrariaren komunikazio kodeak ezberdinak direlako. Gainera, maiz Administrazioak duen enpatia ezak zaildu egiten du komunikazioa, instituzioa egozentriko bihurtuz eta bere kodearen mugak gaintzeko gaitasun eza areagotuz. Ez du herritarren rolean sartu nahi: ez dio bere buruari galdetzen ez zein den herritar horren kezka edo zalantza ezta ere zenbat kode menperatzen duen.

Gizarte-laneko hizkera

Dakigunez, lanbide, zientzia edo teknika bakoitzaren hizkera aztertzean, *teknolekto* kontzeptutik abiatu beharra dago. Baina lan sozialeko hizkera soilik tekniko dela pentsatzen badugu, inkomunikazioa sortzeko beste oinarri bat jarriko da.

Horretaz gainera, lan sozialeko hiztegia interdisziplinarra da. Izan ere, besteak beste, Gizarte-laneko, Administrazio publikoko, Zuzenbideko, Psikologiako eta Merkatuzko terminologia eta joskera erabiltzen ditu. Baina terminologia eta joskera hauek herritarrekiko harremanetan erabiltzen ditugun gehienetan sortzen dira arazoak. Gogoan izan behar dugu, beraz, gizarte-langileak hizkera tekniko erabiltzeaz gain, hizkera arruntean jardun behar duela bezeroekin, herritar askok ez baitu ezagutzen teknolektoa.

Eta azken ildo honetatik jarraiki, gizarte-lanak badauka ezaugarri berezia ikuspegi linguistikotik. Izan ere, gizarte-langile batek askotan marginazio munduan egin behar du lan. Ondorioz, kultur maila apaleko pertsonekin; kaleko hizkera edo eta argot marginala besterik erabiltzen ez dutenekin, alegia. Teknolektoaren aurkakoa guztiz eta erabat. Horiek direla eta, langile sozial batek testu mota ezberdinak erabiltzeko gauza izan behar du, beti ere, hartzaileraren arabera.

Gizarte-langilearen rolak, hizkera eta informazioa

Orain, langile sozial batek betetzen dituen rolak —hizkuntza eta informazioa, alegia— uztartuko ditugu. Rol bakoitza betetzen ari den bitartean... nola egokituko du hizkuntza? Eta nola erabili behar du informazioa?

Labur esanda, bi rol mota betetzen du: herritarrekin lanean ari denekoa eta bere buruarekin nahiz beste teknikariek ari denekoa. Lehen kasuan honako lan mota betetzen du: hasiera

batean, instituziora jo duen herritarren arazoa jaso eta aztertuko du. Herritarrekiko harremanetan elkarriketak, deiak, gutunak etab. erabiliko ditu. Ahozko harremanetan kaleko hizkera ez formala eta euskalkia izango dira nagusi. Gainera, herritar horri behar duen informazioa orden egokian azalduko dio. Baina, benetan saiatzen al gara pertsona horren adierazle soziolinguistikoak eza-

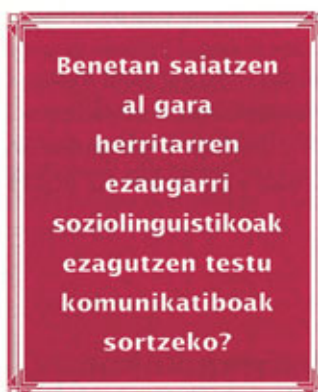
gutzen testu komunikatiboak sortzeko? Galdetzen al diogu geure buruari ea zein den aurrean dugun lagunaren adina, sexua, lanbidea, kultur maila edo euskararen ezagutza (euskaldun zaharra, berria, alfabetatua...)?

Teknikariak, bere buruarekin eta beste teknikariek lanean ari denean, txostenak eta horrelakoak prestatuko ditu; araudietara eta legeetara joko du; bilera teknikoak egingo ditu eta abar. Horretarako, hizkera estandarraz, formalaz eta teknikoaz baliatuko da; eta gainera, herritarrek behar duena baino informazio gehiago erabiliz egingo du lan.

Amaitzeko

Esan bezala, lan sozialeko (eta Administrazio publikokoa beste horrenbeste) hizkerak bi atal orokor ditu: teknolektoa eta kaleko hizkera. Eta eginkizun administratibo bakoitzaren arabera bata edo bestea erabiltzen ikasi beharko dugu. Orain arte, gizarte laneko euskara sortzen saiatu garenean hizkera tekniko landu dugu soilik. Lan sozialeko hizkera ez formala noizko ordea?

Jon Mendizabal
Irakaslea

Euskararen erabileraz

Oso ezaguna da Bitoriano Gandiagaren esaldi hau: "...Baina eta hemen euskaraz jakin arren euskaraz mintzatzen ez denak ere ez digu uzten euskaraz egiten". Baita J. Artzeren beste honako hau ere: "Hizkuntza bat ez da galtzen ez dakitenek ikasten ez dutelako, dakitenek hitz egiten ez dutelako baizik". Bi esaldiok ederki asko erakusten digute euskara erabiltzearen garrantzia. Garrantzi hori behin baino gehiagotan azpimarratu da. Sarritan, hala ere, familia girora, lagun arteko harremanetara eta eskolara mugatu izan dugu erabilera hori. Badirudi euskara lan-munduan (arlotu pribatuan batez ere), aisialdian edo beste arlotu batzuetan sartzeak ez duela zerikusirik gurekin.

Soziolinguistek luze idatzi dute gai honi buruz. Lluís V. Aracilek dio "hizkuntza baten etorkizuna bere erabilpenean datzala". Joshua Fishmanen ustez, lehenik eta behin bermatu egin behar da hizkuntza-

**Euskara
biziko bada,
beharrezko
bihurtu
behar dugu**

ren erabilera familian eta beronen inguruan; baina ahaztu gabe, jakina, lan-munduari ere berea eman behar zaiola. Horretarako, Fishmanek quebecarrak jartzen ditu eredu. Oso interesgarria da, baita ere, Jordi Solé i Camardonek egiten duen bereizketa. Bere iritziz, bereizketa egin behar dugu hizkuntza baten erabilgarritasunaren ("funtzio jakin batzuetarako bakarrik erabilgarri izatea") eta hizkuntza bat erabiltzeko premiaren artean. Hau da, euskara erabilgarri egiteak ez du esan nahi beharrezkoa denik. Beraz, haren ustez, euskara biziko bada, beharrezko bihurtu behar dugu.

Euskara erabiltzeak gure hizkuntzaren normalizazioa ekarriko du. Ahalik eta esparrurik gehienetara zabaltzeko behar dugu euskara, hortaz. Puntu honetan eztabaidagarri gerta daitezkeen alderdi batzuk badira; nolahi ere: zeri eman lehentasuna? Zeinek bultzatu behar du zabaltze hori? Nola egin?

Joserra Bilbao Bilbao Bizkaia Kutxako Elebitasun Zerbitzuko arduraduna

Nire erantzuna lan-esparrura mugatzen da, horixe baita gehien ezagutzen dudana. Lanaren arloan premiazkoa da euskararen erabilera bultzatzea, irakaskuntzatik datozkigun euskaldunak

aprobetxatzeko eta beraiek frustratuta ez egoteko. Zelan egin? Uste dut zatika egin behar dela. Hau da, gutxieneko hizkuntz baldintza batzuk betetzen dituzten enpresa txikietatik, edota enpresa handien zatietatik hasita, zirkuitu sendo erabat euskaldunak sortu behar dira, gero gutxi-gutxika zirkuitu horiek zabaltzen joateko. Nork egin? Enpresentzat euskara, gehien bat, gastua dela kontuan izanda, nire ustez, erakunde ofizialena izan behar du inizatibak, diru-laguntzak ere barruan direla, jakina.

Jose Etxeberria Arrasate Euskaldun Dezagun (AED) elkarteko eta EUSKALAN saileko partaidea

Etxean eta eskolan bakarrik hitz egiten den hizkuntzak ez du luzaro iraungo. Ezinbestekoa izango zaio beste esparru batzuk ere zabaltzea hizkuntza horrek aurrera egingo badu.

Horretarako instituzioen inplikazioa ezinbestekoa da, baina horrekin bakarrik ez dugu ezer egingo, herritar arruntok ere lanari ekiten ez badiogu.

Gure esperientzia, AEDren esperientzia, horretan datza: euskaldunon inplikazioa lortu nahi izan dugu era guztietako zerbitzuak antolatuz. Aisialdia betetzeko ekintza ugari antolatzen dugu, eta ume eta gazteena bereziki dago zainduta. Lan munduaz arduratzeko sail berezi bat daukagu, Euskalan taldea. Beronen eginbeharra, labur-labur, ondorengoa da: lantegietan euskara finkatu nahi dutaekin taldeak antolatu, eta aztertu bertan gauzatu daitezkeen ekintzak euskararen erabilera areagotzeko. Lantegi bakoitza mundu ezberdina denez, sentsibilizazio eta jarduera-mota ezberdinak behar dira toki bakoitzean. Plangintza zehatz horietarako behar-beharrezkoa da lantalde eta erakundeen arteko elkarlana.

Amaia Iribar, **Hizkuntza Politikarako** **Sailordetzako teknikaria**

Jakina da euskararen erabilera ez dela erabat normalizatuko familia eta eskolaz kanpoko iharduera guztietan gaztelerak nagusi izaten jarraitzen duen artean. Horrenbestez, euskara komunikazio-egoera guztietan erabiliko

bada, ezinbestekoa da arlo bakoitzean (administrazioan, enpresa-munduan, aisialdiko talde eta elkarteetan, eta abarretan) tokian tokiko beharrienei erantzun ahal izateko euskararen erabilera bultzatzeko metodologia eraginkorrek sustatzea: arlo bakoitzaren diagnostika egin, lehentasuneko eragin-esparruak finkatu eta, lortu nahi diren helburuak, epeak eta bitartekoak zehaztu. Jadanik martxan jarriak dira zenbait udal eta enpresetan lan-mundua euskalduntzeko planak eta famili egitasmo piloak.

Alabaina, horrelako egitasmoak arrakastatsu izan daitezten, ezinbestekoa da aldez aurreko lan itzela hizkuntzarekiko sentsibilitatearen alde. Zeregin horren erantzukizuna, ordea, ez dagokie administrazioei soilik, baita euskararen normalizazioak zuzenean nahiz zeharka eragiten dieten guztiei ere (enpresari, langile, eskola, elkarte eta abarrei); azken batean, gizarteak bere-berea egiten duen heinean bihurtuko baita euskara eguneroko ihardunean ohiko hizkuntza.

Erramun Osa, **AEKko Bizkaiko arduraduna**

Lanaren esparruan kontratuak, nominak, lan hitzarmenak, etab. ele bietan egin ahal izateko, plangintza mailakatua antolatu beharko litzateke; eta baita ziurtatu ere euskararen presentzia enpresek ekoizten dituzten produktuen kanpoko itxuran zein produktu horien erabilera zehazten duten prospektuetan, kontsumitzaileek berehalakoan antzemateko moduan.

Administrazioan, langileen euskalduntzea ezeze erabilpena ere ahalbidetzeko asmoz, jendaurrean eraginik handiena daukaten azpisailetatik hasita, plangintza zehaztu beharko genuke langileen arteko komunikazioa zein lana euskaraz burutu ahal izateko. Hizkuntz paisaiari dagokionez, erraztasun zein abantaila fiskalak eskaini beharko genizkieke merkataritza zein profesionaleri, dendaren izena eta gainerako errotuluak euskaraz jar ditzaten. Bestalde, eskolatik datozen belaunaldi berriengan euskararen erabilpena indartzeari begira, aisialdia euskalduntzera bideratutako programak jarri beharko liriteke abian. Era berean, helduen arteko erabilpena bultzatzeko asmoz, egungo eskaintza berraztertu eta bestelako eskaintzak bideratu beharko genituzke.

Aurrekoa burutu ahal izateko, administrazioaren eta hainbat erakunderen arteko artikulazioa (udal, foru aldundi, mankomunitate, Jaurilaritza zein hiru administrazioak —Akitania-Nafarroa-Euskadi hitzarmenaren bidez—, Euskaltzaindia, unibertsitateak...), eta zenbaiten inplikazioa (profesionalak, sindikatuak, enpresariak, euskara teknikariak...) bilatu beharko liriteke.

Mariaje Jauregi, **Elhuyar**

Euskararen erabilera normalduko bada, lan-munduan ere eragin behar da, dudarik gabe. Besterik ezean, familian eta irakaskuntzan egindako lana ezerezean ez gelditzeko. Belaunaldi berriek gero lana izateko asmoz ikasten dute. Lan hori gaztelaniaz gauzatzen bada, jendeak euskaraz ikasteari ez dio zentzurik ikusiko. Are gehiago, kaltegarri ere gerta dakiokela suma dezake, eta gaztelaniaz lan egin behar badu, gaztelaniaz ikastea hobe duela pentsatzera ere iritsi daiteke.

Bestalde, jendeak (onerako edo txarrerako), bizitzako ordu asko ematen ditu lanean, eta langile horiek euskararentzat irabazteak berebiziko garrantzia du hizkuntzaren normalizazioan. Euskaraz lan egiteko eskubidea, bezeroek euskaraz atentituak izatekoa eta, zeresanik ez, administrazioaren zerbitzuak euskaraz jasotzeko duguna tartean daude gainera. Lan-munduko hizkuntza, ordea, ez da berez aldatuko. Lantokiak ez dira euskaldunduko, batzuetan esaten denaren kontra, euskaraz ikasten ari den jendea lantoki horietan sartzean. Jendea banaka sartzen da dagoeneko egituraturik dagoen antolamenduan eta berehala egokitzen da bertako ohituretara; ondorioz, erakundearen hizkuntzak lehengoa izaten jarraitzen du. Beraz, lantokietan ere erabilera sustatzeko egiturak martxan jartzea ezinbestekoa da.

Motibazio-lanean, prozesuaren garrantziaz ohartaraztean eta jendeak euskara erabiltzeko beharra sumatzean dago gakoa. Zeregin garrantzitsua bete dezakete horretan administrazioak eta sindikatuek alde batetik, eta gizarteak, oro har, bestetik, maila indibidualean zein ekimen kolektiboaren bidez, hizkuntza erabiltzeko beharra sortaraziz.

Kike Amonarriz, **SIADCOko** **soziolinguista**

Hizkuntzak erabiltzeko dira. Fernandoren egia honek, hizkuntza normalizazioaren inguruan dabilen hainbat oker zuzentzeko balio beharko luke. Alegia, ezinbestekoa da funtzionarioek euskara ikastea, baina ez da nahikoa. Ezinbestekoa da haurrek euskara ikastea, baina ez da nahikoa. Ezinbestekoa da errotuloak eta ohar idatziak euskaraz egotea, baina ez da nahikoa.

Nahikotasun mailara iristeko hizkuntza erabili egin behar da; eskolan ikasitakoa kiroletan, aisialdiko ihardueretan, kaleko lagunartean... Barnetegi edo euskaltegietan ikasitakoa udaletan eta bestelako erakundeetan, unibertsitatean ikasitakoa lantegietan, etab. Azken batean, euskaraz bizi ahal izatea da helburua; eta helburu hori erdiestekotan, denok "egin" beharko dugu euskaraz; administrazioak, sektore pribatuek, gizarte-alor desberdinek eta norbanakoak.

Internet: HERRI GLOBALeruntz

Internet hitzak egunkari eta aldizkari guztietan bere txokoa izan baino askoz ere lehenago, Marshall McLuhan soziologoak honako hau aurrikusi zuen duela 30 urte: informatikan eta telekomunikazioetan izandako aurrerapenek mundua *herri global* bihurtuko zutela. Bestela esanda, informazioaren mugimendu azkarrak mundua nolabait txikiagotuko zuela. Eta nahiz eta garai hartan askok eta askok ez sinistu, profetia hori egiaztatzen ari da sare informatikoen ugalketari esker.

Informazioaren autopistan barrena

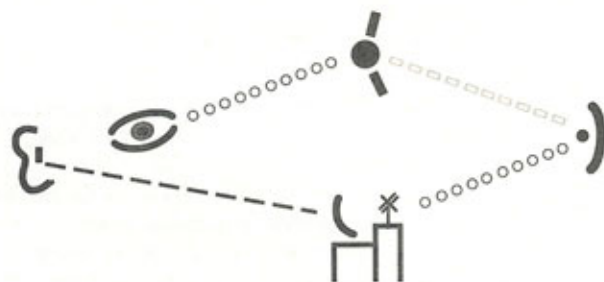
Egun, informazioaren autopisten eraikuntza ez da politika fikziozko gaia soilik, baten batek pentsa lezakeen modura. Hori baino gehiago da; izan ere, gai hori pil-pilean dago mundu osoko programa politikoetan, bai herrialde garatueta bai azpi-garatueta. Informazioaren autopistek zeresan handia izango dute etorkizunean, mundu mailako merkatu bakarra dela medio. Beharbada, informazioan oinarritutako ekonomia berriak estatu aberastasuna berriro banatzea ekarriko du, baina, gaur egun, argi eta garbi dago banda zabaleko sareak sortzeak lehen-tasuna daukala, zeren eta sare horiek erantzun egokia ematen baitiete komunikazio-behar berriei eta mota guztietako erabiltzaileek eskatzen dituzten informazio-zerbitzu ugari.

Banda zabaleko sareak fibra optikozko kableak dira, eta horien bidez, abiadura azkarrez elkartruka daitezke konputagailuen artean testu, soinu eta bideo digitala. Eta oraindik ere, sare informatikoak kobrez eginiko telefonoko sareen kabletan oinarritzen diren arren, mundu osoan zehar fibra optikozko kableak izugarri ari dira hedatzen, XIX. mendeko trenbideekin gertatu zen bezala. Egundean batean, aipatutako informazio-iturri hori gaur egun ura edo korrante elektrikoa jasotzen dugun moduan iritsiko zaigu etxeetaraino, zalantzarik ez izan.

Sare hauek bi norabidetan lan egiten dute, horrela, informazioa alde batera zein bestera igaro daiteke; eta hori ez da gertatzen, esaterako, telebistaren kasuan. Hortaz, erabiltzaileak ez du informazioa jasotzen bakarrik, emaile ere bihurtzen baita. Ideia nagusia hau da: edonork edozein informazio edonoi eta edonon eskuragarri izatea, hau da, erabiltzaile batek nonnahi eta segituan pelikula ikusi, liburuak irakurri edo negozioak eta erosketak egin ahal izatea. Hala eta guztiz ere, bost kontinenteetako gobernuak hori guztia hezurmamitzen eta erabakitzen duten bitartean, oraintxe bertan badaukagu informazio-mundu horren adibide anarkiko xamarra baina garrantzitsua: Internet sareari buruz ari gara, noski.

Internet: armiarna-sare erraldoia

Internet konputagailu-sare osaturiko sarea da. Armiarna-sare erraldoia, tamainu eta tankera guztietako kablez jositako ehun baten antzera Lurra biltzen duena. Plangintzarik eta kontrol zentralik gabe eraikitako sare honetan gaur egun 30 milioi konputagailu daude elkarrekin konektatuta, eta kopuru horrek gora egiten du egunez egun. Interneten ikaragarriko arrakastaren arrazoi bat honakoa litzateke: Internetek ez duenez *mainframe* konputagailu handien egitura hierarkikoa, ez da inoren edo eze-

ren esanetara itsu-itsuan egon behar. Azken batean, informazioa askatasun osoz konpartitzean datza Interneten filosofia.

Egunero 24 orduz, planeta osoan zehar barreiaturiko kable luze-etatik mugitzen da argiaren abiaduraz Interneteko zalaparta ixila eta etengabea. Momentu honetan bertan ere, zure begiak lerro hauen artean dantzan eta saltoka dabiltzan bitartean, milaka eta milaka lagun ari dira murgiltzen Interneteko uretan (edo, hobeto esanda, surf egiten, beraiek diotenez), denboraren zentzua zeharo galduta.

Ziberespazioan ez dago mugarik; ez, behintzat, gizakiak herrialdeen artean orain arte eraiki dituen mugak. Ondorioz, informazioa zentsuratzeko agintariek erabiltzen dituzten legeak hutsaren parekoak dira eremu zabal honetan. Adibide gisa, esan dezagun, aurren, Estatu Batuetako Senatuko Merkataritza Komiteak ziberespazioan pornografia debekatzea proposatu duela. Baina nola kontrolatu mundu osoko 50.000 sare baino gehiagoz osaturiko sare deszentralizatua? Nola zentsuratu informazioa bide infinitoetan barrena mugitzen denean 30 milioi konputagailutan zehar? Ez du inolako zentzurik.

Interneteko zerbitzu guztietaz baliatzeko, konputagailu bat (PC zein Macintosh), modem bat (9600 bit/s-ko abiadura gutxienez) eta linea telefonikoa behar dira. Horretaz gain, beharrezkoa den *software*-a dohainik lor daiteke sarean bertan. Beraz, tresneria ximple hau erabiliz, Interneteko mundua zabalik dago edonorentzat. Horrela, aukera ugari izaten da posta elektronikoa, eztabaida-taldeak (gauzarik bitxiena ere eztabaidagai izan daiteke), fitxategiak eta pro-

grama informatikoak erabili eta kopiatzeko (*freeware* eta *shareware*) eta mundu zabaleko milaka konputagailuk gordetzen duten informazioa kuxkuxeatzeko (liburutegiak, museoak, unibertsitateak, datu-baseak, eta abar luze bat).

Nolanahi ere, azken bolada honetan Interneteko unibertsoa sakonki eraldatzen ari da tresna berri batekin: WWW delakoa (*World Wide Web*) edo mundu mailako armiarna-sarea, hain zuzen ere. Honi esker, Internet oso era errazean araka daiteke, WWW-orrialdeetako hipertextu-loturen bidez konputagailu batetik munduko beste puntan dagoen beste batera salto eginez ia-ia konturatu gabe.

Dena dela, benetako informazioaren autopisten zain gauden bitartean, 90etako kultur ikono bihurtu den Internet sarea erabiltzeko dugu geroz eta txikiago den mundu kopipilatua honen mugak erraztasun osoz zeharkatu eta gainditzeko.

Luis Elizondo

HAEEko Prestakuntza Zerbitzuko teknikaria

Konputagailuen munduan ez dago mugarik; ez, behintzat, gizakiak herrialdeen artean orain arte eraiki dituen mugak

Chaplin-en *Garai berriak*

Bizi garen garaian, gaurkotasun handiko kezka da zerbitzu publikoen kudeaketa hobetzea; horrela frogatzen dute administrazio guztiak egiten ari diren ahaleginek: zerbitzu hobeak lortzea dute helburu eta, ahal dela, kostu txikiagoe-kin. Horren erakusgarri ditugu administrazioen kudeaketa-kontrolaren gaia jorratzen duten hainbat azterlan, argitalpen, ihardunaldi, mintegi eta abar. Ondorengo lerroetan, eta arazo honen inguruan, Angeles Paredesek idatzitako artikulua baten komentarioa egingo dugu. Bartzelonako Udalak argitaratutako *La Municipal* aldizkarian kaleratu zen artikulua honako izen honekin: *"Control de gestión: ¿nos nous Temps Moderns de Charlot?"*.

Kudeaketa kontrolatzeko sistemaren zer-nolakoak

Egileak dioenez, kudeaketa kontrolatzea gure administrazioen berebiziko erronketako bat da. Baina, hori bai, bere ustez argi eta egoki azaldu behar da zer esan nahi duen kontzeptu horrek. Zenbaitek, agian, Chaplin-en *Garai berriak* izeneko lan goraiagarria izango dute gogoan kudeaketaren kontrolaz hitz egiten denean; azalpen hori behar bezala egitea, beraz, irudi hori deusezteko bidea izan liteke. Horiek horrela, kudeaketa kontrolatzeak, berez ez du zertan helburu izanik, bai ordea, erabakiak hartzeko tresna jakin bat zuzendarien eta bitarteko agintarien taldeetako kideei laguntzeko.

Kontzeptuaren esanahia zehaztu eta argitu ondoren, jarraian, kudeaketa kontrolatzeko sistema on batek behar dituen zenbait adjektibo zerrendatzen dira:

- Aproposa: une egokian egina.
- Erraza: interpretatzeko korapilorik gabekoa.
- Simplea: egiteko erraza.
- Ekonomikoa: lortzeko erraza; kostuaren besteko errentagarritasuna duena.
- Oharkorra: garrantzia duen guztia neurtzen duena.
- Zehatza: garrantzizkoa bakarrik neurtzen duena.
- Malgua: inguruaren aldaketetara egokitzen dena.
- Erabilgarria: erabakiak hartzeko balio duena.
- Onartua: kontrola egin behar duten pertsonen adostua eta bere egina.
- Egokia: erakundearen kulturarekin eta mintzairarekin bat datorrena.

Ezaugarri horiez gain, kudeaketa kontrolatzeko sistemak mekanismo eta prozesu ugari batzen ditu:

- Plangintza: epe laburrera, erdira eta luzera zein-nolako emaitzak lortuko diren aurrikustea.
- Emaitzei buruzko informazioa: adierazleak zehaztuz, egitasmoen eta prozesuen jarraipena eginez etab.
- Emaitzen ebaluazioa: egindako plangintzak aztertu, neurtu eta berraztertu behar dira, edo bestela, etorkizuneko plangintzen oinarria izan.

Kudeaketa egokiak dakartzan abantailak

Kudeaketa kontrolatzeko sistemaren oinarritzko ardatzak ezartzeko moduak honako abiapuntu hauek ditu:

- 1.- Zerbitzuaren plangintza-aldiak ezartzea.
- 2.- Erabakiak hartzeko funtsezko informazio-eremuak zehaztea.
- 3.- Antolaketa-unitaterako garrantzi handiena duten adierazleak zehaztea.
- 4.- Aurrera eraman behar diren informazio-sistemak finkatzea.
- 5.- Emaitzen ebaluazio-aldiak ezartzea.
- 6.- Behar diren bileren eta kudeaketa-txostenen sistema erabakitzea.
- 7.- Eskueran dagoen informazioa ebaluatzea (emaitzak alderatu eta neurtzea).
- 8.- Erabakiak hartzea, hau da, zuzenketa-ekintzak ezartzea.

Egilearen aburuz, kudeaketa kontrolatzeko sistemak honako ezaugarriok ditu:

- Bilerak (plangintza egiteko, ebaluatzeko, informazioa emateko eta lanak egiteko).
 - Aldian aldiko kudeaketa-txostenak.
 - Informazio-sistemak.
 - Iharduketa-planak (plangintza).
 - Jarraipen eta ebaluazioko bideak (adierazleak).

Artikuluan, azkenik, Osborne eta Gaebler-en liburua aipatzen da: *La reinvencción del gobierno*. Kudeaketa neurtzeak eta kontrolatzeak dituen alde onak frogatzeko asmoz, liburu horretan zenbait baieztapen egiten dira silogismo modura:

- Neurtzen dena egin daiteke.
- Emaitzak neurtu ezean ezin bereiz daitezke arrakasta eta porrota.
- Arrakasta aitortzen ez bada, ezin saritu arrakasta.
- Arrakasta ezin bada saritu, baliteke porrota saritzea.
- Arrakasta ezin bada aitortu, ezin izango dugu zuzendu.
- Emaitzak jendeari erakutsiz gero, gizartearen babesa eskura daiteke.

Ene ustez, Angeles Paredesek bete-betean asmatu du bere azalpenean: laburbildu ditu kudeaketa kontrolatzeko sistemari buruzko funtsezko asmoak, alegia, zer den, zertarako balio duen eta nola ezarri behar den. Tresna hau baliabide bat da, eta inola ere ez da helburutzat hartuko, bai ordea, alde zuzeneko helburuak lortzeko laguntzat. Sistema hau ezar daiteke bai nork bere lanaren kontrola egiteko, bai neurri txikiko, erdiko edo handiko administrazio-unitateetako lana kontrolatzeko. Seguraski, lerro hauek irakurri dituen zenbaitek honelako metodoak erabili ditu inoiz. Eta inoiz egin ez baduzue, berriz, saia zaitezte, merezi du eta.

Santiago Martínez

HAEko Giza Baliabideetarako zuzendariordea

La cocina de la escritura

Cassany, D.
Anagrama
Bartzelona, 1995
259 or.

Bazkariak eta horrelakoak prestatzeko errezetak emango balitu bezala, egileak idazten ikasteko edo idazkera hobetzeko teknikak erakusten dizkigu. Teknika horiek erabiliz gero, txukun eta argi idazten ikasiko dugu. Cassanyk berak dioenez, teknika horiei esker, beharbada, ez gara idazle handi bihurtuko —horretarako talentoa behar baita—, baina behintzat, idazten duguna zuzen idatziko dugu. Liburu interesgarria eta praktikoa da, gehienbat adibide eta ariketetan oinarritzen dena. Zuzen idaztea ez da bakarrik ortografia eta gramatika zuzena erabiltzea. Zuzen idazteak testuak batasuna izatea ere esan nahi du, ideiak ordenean adieraztea, argi idaztea, testu ulergarria sortzea, etab. Hori guztia lantzeko tresna baliagarria izango duzue liburu hau.

Erreformatarako hiztegia

Legarra, J.M. Biain, I.
Nafarroako Gobernua
Hezkuntza eta Kultura Departamentua
Iruñea, 1995
76 or.

Hiztegi honen helburu nagusiak hiru dira: hezkuntzarako terminologi bilduma egitea, lehena; terminologia bateratzea, bigarrena; eta, azkenik, termino ulergarriak eskaintzea. Argitalpen honetan, erreformatarako hiztegia ezezki (euskara/gaztelania, gaztelania/euskara) erreformataren glosario laburra ere aurki dezakegu.

Famili zuzenbideko formularioak/ Formularios de derecho de familia

Gipuzkoako Abokatuen Kolegioko
Euskara-Batzordea
Gipuzkoako Abokatuen Kolegioa
Donostia, 1994
399 or.

Hitzaurrean esaten den bezala, epaitegietan erabilitako hainbat idazki jasotzen dira eskuartearen duzuen liburu honetan. Besteak beste, famili zuzenbideari lotutako idazkiak eta formulak aurkituko ditugu, bai gaztelaraz bai euskaraz. Aipatzeko modukoa da euskarazko bertsioa soilik ere badakarrela diskete batean. Liburu interesgarria, hortaz, euskararen erabilera bultzatzeko epaitegi eta auzitegietan.

Los derechos sindicales de los funcionarios públicos

Sala Franco, T. Roqueta Buj, R.
Tirant lo Blanch
Valentzia, 1995
360 or.

Funtzionario publikoek aukeraturako sindikatuen jardura laburbiltzen da: ordezkariek aukeratzea, hauteskundeak eta horrelakoak. Horretaz gain, sindikatuek beren proposamenak eta ekintzak aurrera eramateko dituzten eskubideak ere aztertzen dituzte liburuaren egileek.

Las normas de Derecho interregional de la ley 3/1992, de 1 de julio, de DERECHO CIVIL FORAL DEL PAIS VASCO

Alvarez Rubio, J.J.
HAEE/IVAP
Oñati, 1995
81 or.

Lan honek 3/1992 Legea du aztergai, eta, beste askoren artean, ondorengoak jorratzen ditu: lege horren jatorria, nola egin zen, euskal foru zibilaren zuzenbidearen iturri historikoak etab. Bestalde, aztertu ere aztertzen ditu zer-nolako auziak sor daitezkeen Estatuko legeekin edo beste lurralde batzuetako legeekin 3/1992 Legea ezartzerakoan.

En los orígenes de la autonomía vasca: la situación política y administrativa de la Diputación de Alava (1875-1900). (Jesús Mª de Leizaola saria).

Díaz Hernández, O.
HAEE/IVAP
Gasteiz, 1995
280 or.

XIX. mende bukaerako (1875-1900) Arabako Diputazioaren historia aztertzen da. Lan honen bidez, garai hartako Diputazioaren antolaketa eta funtzionamendua erakutsi nahi digu egileak. Orrietan zehar ikus daiteke nola igaro zen foru diputazioa izatek diputazio probintziala izatera, eta baita ere Urquijotarrek Diputazioan izan zituzten aginte eta eragina.

Hitz gezidunak

Arduralaritzak Edateko ontzia	Pozgarriak Egia esan	Sirnioetako gailurak Goragalea	Erroskariko herria 'T' bustia	Dago Izugarria
Araketak Toka, ditut				Leku
Zu zoz, ni ... Ikuskizun mota		Ugari Birk. Izenak	Bi ken bat (Errep.) Bor-bor	
(Mus.) Senzatempo Nafarroako herria	Haizu Nora atzizkia		Bat Fruitu mota	Nor pluralean Debekatua
Konsonantea (Her.) Ezak	Hegazti mota Joko fisikoa	Nafarroako herria Atx!	Jainko egiptiar Azken eta lehena	'A' bikoitza
(Itsas.) Atzeraka Enzen			Interlekzioa (Merk.) Zure Taloi	Trebe
O' bikoitza Trakets	Bazter 501	Arku Bizkaiko herria		Bokala Bilbo- Behobia
Portu		Bukatu da!	Ibai igarobide Potasico	

LUMA

Euskararen inguruko zenbait telefono

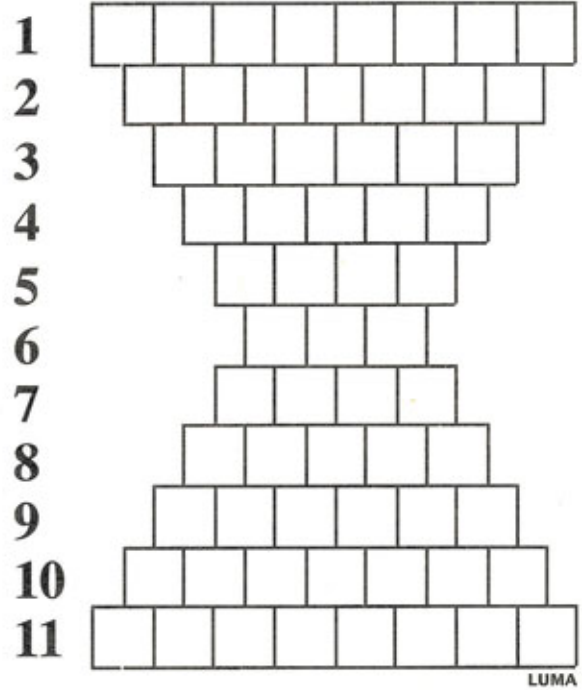
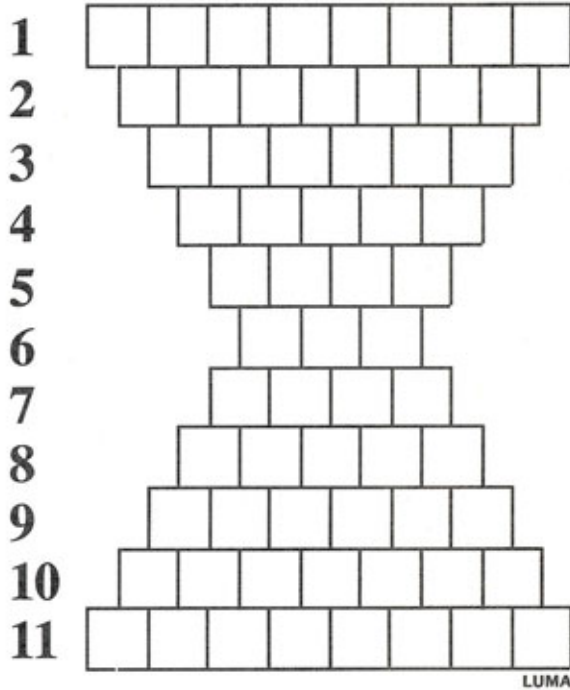
- AEK: 94/424 17 10
- Argia: 943/37 15 45
- EIZIE: 943/42 91 66
- EKB: 943/46 66 50
- Euskal Herrian Euskaraz: 943/27 82 69
- Euskal Irrati Telebista (EITB): 94/681 66 00
- Euskal Kulturaren Erakundea: 07-33-59 93 25 25
- Euskaldunon Egunkaria: 943/37 15 45
- Euskaltzaindia: 94/415 81 55
- HABE: 943/42 91 20
- Helduen Euskalduntzerako Euskaltegia (HEI): 948/17 76 70-54
- Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP): 945/18 76 00
- Hizkuntza Politikarako Idazkaritza Nagusia: 945/18 81 10
- Ika eta Ari (IKA): 945/28 89 22-44
- IRALE: 945/27 44 00
- Itzulpen Zerbitzu Ofiziala (IZO): 945/18 76 56. Fax: 945/18 76 03
- Kultura Saila: 945/18 94 64
- Nafarroako Hizkuntza Politikarako Zuzendaritza Nagusia: 948/10 71 84
- UZEI: 943/47 33 77

G a l d e r a - s o r t a

<p>1 Matxinada ospetsuenetako bat 1804an izan zen. Nola deitzen zaio matxinada horri?
 A Matxinada kateatuak
 B Aduanen matxinada
 C Zamakolada
 D Gatzaren altxamendua</p> <p>2 Zifra ofizialen arabera, zein da irakurle gehien duen egunkaria?
 A El mundo del Pais Vasco
 B Deia
 C Euskaldunon Egunkaria
 D Egin</p> <p>3 Zein bikote izan da irabazlea azkenengo zesta puntako munduko txapelketan?
 A Katxin-Uriarte</p> | <p>B Barandiaran-Castillo
 C Konpa-Felix
 D Remen-Arkarazo</p> <p>4 Lehengo Jugoslaviako gatazkan Izetbegovic da pertsona ezagunetako bat. Baina, nongoa da?
 A Serbobosniarra
 B Bosniarra
 C Serbiarra
 D Kroaziarra</p> <p>5 Zein tokirekin lotuko zenuke Teodosio de Goñi?
 A Urkiola
 B Aralar
 C Anboto
 D Estibalitz</p> | <p>6 Hasieran zein koloretakoa zen Bilboko Athletic-en kamiseta?
 A Urdina eta zuria
 B Gorria eta zuria
 C Berdea eta zuria
 D Berdea eta beltza</p> <p>7 Luiandon zuhaitz bat zegoen Bizkaiko jaurrerian oso esanguratsua zena. Nola zuen izena?
 A Rebolla del Concejoko zuhaitza
 B Malato zuhaitza
 C Krutziako zuhaitza
 D Sagastigurengo zuhaitza</p> <p>8 Zein da Pedro Almodovarrek Donostiako 43. zinemaldian lehiaketaz kanpo aurkeztu duen filmearen izena?</p> | <p>A Kika
 B La flor de mi secreto
 C Vidas al límite
 D Marchándose de las Vegas</p> <p>9 Non dago Potosí hiria?
 A Bolibian
 B Perun
 C Kolonbian
 D Ekuadorren</p> <p>10 Zein erlijioekin lotuko zenuke "Kaaba" hitza?
 A Judaismoarekin
 B Hinduismoarekin
 C Islamarekin
 D Kristautasun ortodoxoarekin</p> |
|--|--|---|--|

G o i t i b e h e r a

Aurkitu beharreko hitz bakoitza letra gehiago edo gutxiago duen aurreko edo ondorengo hitzaren anagrama da. Zer da anagrama bat? Hitz baten letrak beste era batera ordenatu ondoren lorturiko hitza: naiz/zain/zina.

1. Hatz apaingarria. 2. Berdintsu. 3. Berriz. 4. Bazterra
5. (Gip.) Zara. 6. Areago. 7. Geldi. 8. Guda.
9. Rikardo...(1942-1969), euskalduntze-alfabetatzearen bultzatzailea. 10. Gerrikorako guneak.
11. Pluralean, armada konbentzionalen aurkako gerra mota.

1. Landa-etxea. 2. Herria. 3. Ez zaharra.
4. Untxiaren antzeko ugaztun mota. 5. Barazki mota.
6. Bikoa. 7. Eske. 8. Pilota handi. 9. Senideen seme-alabak.
10. Etxearen kanpoaldeko hormako atala.
11. Hipotesi baten arabera.

S o l u z i o a k

G o i t i b e h e r a

oc/ed/oc/ed/er/oa/er/er/oa/oc

Galdera - sorta

Hitz gezidunak

11	B A L L I Z K O A	11	G E R R I L A K	11	K A I A K A B O
10	B A L K O I A	10	G E R R I A K	10	B A L D A R I B I
9	I L O B A K	9	A R R E G I	9	O O E R T Z A
8	B A L O I	8	G E R R A	8	Z I R I U Z T A I
7	B I L A	7	G E R A	7	Z I A K A O I
6	B I A	6	A R E	6	Z A K A Z A G R A
5	A R B I	5	Z E R A	5	R A N T Z A R A
4	E R B I A	4	E R T Z A	4	I T U R E N R A
3	B E R R I A	3	A T Z E R A	3	S T Z I L E G I
2	A B E R R I A	2	A N T Z E R A	2	Z I R K U I A K
1	B A S E R R I A	1	E R A Z T U N A	1	N O A O P A R O

Larraña Barnetegia

OÑATI

**Euskara
ikasteko
biderik
zuzenena**

8 urtez administrazioko langileak
euskalduntzen

**S. Lorentzo auzoa. OÑATI
Tf: 943-78 10 87**

Administrazioaren
eta herritarren
arteko komunikazioa
hobetu nahian.

Hizkera errazteari buruzko jardunaldiak

Donostian, azaroaren 22, 23 eta 24an

La millora de la
comunicació entre
l'Administració i
els ciutadans.

Jornades sobre simplificació del llenguatge

Donostia, 22, 23 i 24 de novembre

A mellora da comu-
nicación entre a
Administración e
os cidadáns.

Xornadas sobre simplificación da linguaxe

Donostia, 22, 23 e 24 de novembro

- 1 Ondorengo iragarkia irakurri eta gero, erantzun galderei.

EUSTATISTIKA

IRAGARKIA

Erakunde publikoen diruz eraturik dagoen eta egoitza Gasteizen duen enpresa publiko honek inkestazaile bat behar du migrazio-mugimenduei buruzko datuak eskuratzeko. Lanpostu hori betetzeko, meritu eta azterketa bidezko lehiaketa egingo da. Inkestazaile lanpostua aldebaterakoa da, alegia, kontratua 1995eko irailaren 1ean hasi eta urte bereko abenduaren 22an amaituko da. Lanpostua 11. mailakoa da, baina, horretaz gain, 200 pezetako saria jasoko du inkestazaileak egindako inkesta bakoitzeko. Bestalde, lanpostura aurkezteko beharrezkoa izango da batxilergoa edo ikasketa baliokideak izatea, eta baita EGA edo baliokidea, urte beteko esperientzia antzeko lanpostuetan eta informatikako oinarrizko ezagutzak izatea ere. Eskerak eta merituak EUSTATISTIKAKo idazkaritzan aurkeztu behar dira, uztailaren 3tik 21era bitartean, goizeko bederatzietatik arratsaldeko ordu bietara.

Vitoria-Gasteiz, 1995eko ekainaren 28an

Zuzendaria

- a) Zein da iragarkiaren mezu nagusia?

.....
.....

- b) Zein ataletan banatzen da informazioa?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

② Saia zaitez iragarkia berriro moldatzen, eta, horretarako, kontuan izan ondorengo aholkuok:

- Jar ezazu mezu nagusia izenburuan IRAGARKIA hitzaren tokian.
- Eman izenburu bana atal guztiei (hitzen bidez, esaldien bidez edo galderen bidez).

E U S T A T I S T I K A

.....

Erakunde publikoen diruz eraturik dagoen eta egoitza Gasteizen duen enpresa publiko honek inkestatzaile bat behar du migrazio-mugimenduei buruzko datuak eskuratzeko. Lanpostu hori betetzeko, meritua eta azterketa bidezko lehiaketa egingo da.

.....

.....

Inkestatzaile-lanpostua aldibaterakoa da, alegia, kontratua 1995eko irailaren 1ean hasi eta urte bereko abenduaren 22an amaituko da. Lanpostua 11. mailakoa da, baina, horretaz gain, 200 pezetako saria jasoko du inkestatzaileak egindako inkesta bakoitzeko.

.....

.....

Bestalde, lanpostura aurkezteko beharrezkoa izango da batxilergoa edo ikasketa baliokideak izatea, eta baita EGA edo baliokidea, urte beteko esperientzia antzeko lanpostuetan eta informatikako oinarrizko ezagutzak izatea ere.

.....

.....

Eskaerak eta meritua EUSTATISTIKAKo idazkaritzan aurkeztu behar dira, uztailaren 3tik 21era bitartean, goizeko bederatzietatik arratsaldeko ordu bietara.

Vitoria-Gasteiz, 1995eko ekainaren 28an

Zuzendaria

- 3 Oraingoan, jarri atal bakoitzeko informazioak zerrendan; beti ere, informazio horiek ahalik eta argien eta laburren emanaz.

EUSTATISTIKA

Inkestatzaile-lanpostua betetzeko deialdia

.....

.....

.....

Zer eskaintzen dugu?

—

—

—

Zer eskatzen dugu?

—

—

—

—

Non eta noiz aurkeztu eskaerak eta merituak?

—

—

—

Vitoria-Gasteiz, 1995eko ekainaren 28an

Zuzendaria

- 4 Ondorengo esaldiek akats bana daukate. Zuzendu okerrok, ETBk gramatikari buruzko atalean eman dituen gomendioak kontuan izanik:

- Herrian sortutako azken arazoetaz hitz egin zuten zinegotzietatik atzoko bileran.
- Egunkarian argitaratu dugun iragarkiak eskaintzen ditugun zerbitzuen berri emateko balio dezake.
- Ez da egia hauteskundeak aurreratuko direnik.
- Tira, amaitu lan horrekin. Etxera joateko ordua da eta!
- Egunero tabernan bazkaltzen du, etxean ordez.
- Interes-tasak puntu erdiz igo dituzte gaur aurrezki-kutxek.
- Gaur hasten diren jardunaldiak oso interesgarriak izango dira.
- Oso lanpetuta ez badago, sailburua bera etor daiteke inauguraziora.
- Lehendakariak ondo aztertu behar dela egoera ekonomikoa adierazi du.
- Atzo goizez bildu ziren sindikatu guztiak.
- 1994an HAEEK *Hizkera argiaren bidetik* liburua argitaratzen du. Liburu interesgarria administrazioko hizkera errazteari begira.

S O L U Z I O A K

- 1 a) EUSTATISTIKAk dei egiten duela inkestatzaile-lanpostu bat betetzeko.
- b) – Lehen atalean erakundearen izen eta ezaugarriez gain, lanpostuak zein eginkizun dituen eta nola beteko den zehazten da.
- Bigarren atalean erakundeak zer eskaintzen duen adierazten da.
- Hirugarrenean lanpostura aurkezteko zer-nolako baldintzak bete behar diren jakinarazten da.
- Laugarrenean, azkenik, eskaerak eta meritua non eta noiz aurkeztu behar diren jasotzen da.

2

EUSTATISTIKA

Inkestatzaile-lanpostua betetzeko deialdia

Erakunde publikoen diruz eraturik dagoen eta egoitza Gasteizen duen enpresa publiko honek inkestatzaile bat behar du migrazio-mugimenduei buruzko datuak eskuratzeko. Lanpostu hori betetzeko, meritua eta azterketa bidezko lehiaketa egingo da.

Eskaintakoa / Honako hau eskaintzen dugu / Zer eskaintzen dugu?/...

Inkestatzaile-lanpostua aldibaterakoa da, alegia, kontratua 1995eko irailaren 1ean hasi eta urte bereko abenduaren 22an amaituko da. Lanpostua 11. mailakoa da, baina, horretaz gain, 200 pezetako saria jasoko du inkestatzaileak egindako inkesta bakoitzeko.

Baldintzak / Eskatutakoa / Ondorengo hau eskatzen dugu / Zer eskatzen dugu?/...

Bestalde, lanpostura aurkezteko beharrezkoa izango da batxilergoa edo ikasketa baliokideak izatea, eta baita EGA edo baliokidea, urte beteko esperientzia antzeko lanpostuetan eta informatikako oinarriko ezagutzak izatea ere.

Epea / Eskaerak eta meritua aurkezteko epea / Non eta noiz aurkeztu eskaerak eta meritua?/...

Eskaerak eta meritua EUSTATISTIKAk idazkaritzan aurkeztu behar dira, uztailaren 3tik 21era bitartean, goizeko bederatzietatik arratsaldeko ordu bietara.

Vitoria-Gasteiz, 1995eko ekainaren 28an

3

EUSTATISTIKA

Inkestatzaile-lanpostua betetzeko deialdia

Gasteizko erakunde publiko honek meritua eta azterketa bidezko lehiaketa egiten du migrazio-mugimenduei buruzko datuak jasoko dituen inkestatzaile-lanpostua betetzeko.

Zer eskaintzen dugu?

– Aldibaterako kontratua (1995-09-01 / 1995-12-22).
– 11. maila.
– 200 PTako saria egindako inkesta bakoitzeko.

Zer eskatzen dugu?

– Batxilergoa edo ikasketa baliokideak.
– EGA edo baliokidea.
– Urte beteko esperientzia antzeko lanpostuetan.
– Informatikako oinarriko ezagutzak.

Non eta noiz aurkeztu eskaerak eta meritua?

– Tokia: erakunde honetako idazkaritza.
– Eguna: uztailaren 3tik 21era bitartean.
– Ordua: 09:00 - 14:00.

Vitoria-Gasteiz, 1995eko ekainaren 28an

Zuzendaria

- 4 – Herrian sortutako azken arazoez hitz egin zuten zinegotziek atzoko bileran.
- Egunkarian argitaratu dugun iragarkiak eskaintzen ditugun zerbitzuen berri emateko **baliu izan dezake**.
- Ez da egia hauteskundeak aurreratuko direla.
- Tira, amaitu lan **hori**. Etxera joateko ordua da eta!
- Egunero tabernan bazkaltzen du, etxean **bazkaldu** ordez.
- **Interes-tasak puntu erdi** igo dituzte gaur aurrezki-kutxek.
- Gaur **hasiko diren/hasteakoak diren/hasi behar duten/...** jardunaldiak oso interesgarriak izango dira.
- Oso lanpetuta ez badago, **baliteke/litekeena/...** da sailburua bera etortzea.
- Lehendakariak egoera ekonomikoa ondo aztertu behar **dela adierazi du**.
- Atzo **goizean** bildu ziren sindikatu guztiak.
- 1994an HAEK Hizkera argiaren bidetik liburu **argitaratu zuen**. Liburu interesgarria administrazioko hizkera errazteari begira.